

Az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterve

– Szövegértés-szövegalkotás kompetencia –

Általános iskola, 5-8. évfolyam

Magyar nyelv és irodalom

Írta: Schein Gábor, Szarka Judit

5. ÉVFOLYAM

	Témakörök	Javasolt óraszám	Modulszám
1.	OTTHON	30	6
2.	TÖRTÉNETEK ÁLLATOKRÓL	20	4
3.	KAPCSOLATOK	25	5
4.	VISSZA A MESÉHEZ!	26	5
5.	VARÁZSBIRODALMAK I.	30	10
6.	VARÁZSBIRODALMAK II.	14	4
7.	AZ ÉN MESEKÖNYVEM - PROJEKT	16	4
Ismétlés, összefoglalás, prezentációk, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés		19	

1. FEJEZET	<i>Cím</i>	OTTHON
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	30 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A család élete időben és térben, családtörténet. Az együtt élők és az együttélés szűkebb és tágabb helyszíne.
	<i>Poétikai fókusz</i>	A bensőségesség kifejezőeszközei; A hangulati elemek kifejezőeszközei
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Hely-, idő és személymegjelölések azonosítása, kapcsolatuk feltárása elbeszélésben, leírásban, társalgásban. Kérdezés.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Lakhelyleírás, vázlatos családtörténet elbeszélése, ezekről való csevegés. Transzformáció: szövegből családfaábra, családfaábrából szöveg; prózából vers, versből próza alkotása. A partnereknek és a beszédhelyzetnek megfelelő megszólítások (tegezés, magázás stb.). Levélírás. Kérdezés.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<p>Szereplők családi és térbeli viszonylatainak azonosítása folyamatos szöveg alapján, ill. folyamatos családtörténet-elbeszélő szöveg és családfa összevetése. Hallott és olvasott rövid családtörténetek megértése és rekonstruálása.</p> <p>Párbeszédből elbeszélés, elbeszélés alapján párbeszéd készítése a családról, lakhelyről: irodalmi művek, saját szövegek és újságcikkek alapján. A nyelvtani személyek használatának megfigyelése, a megfigyelt jelenségek rendszerezése, talált problémák megvitatása. A jelenségek összevetése a tanult idegen nyelvben található hasonló jelenségekkel. Kapcsolatápoló szövegtípusok gyakorlása: csevegés, sztorizás; monologikus és dialogikus szövegalkotás, dramatikus játék, szerepcsere.</p>
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek: A rest leány (népmese) Török Mónika: Az újgenerációs nagycsalád Petőfi Sándor: A tintásüveg</p>

- Családi történetek
- Janikovszky Éva: Mi újság?
- Romhányi József: Mézga Aladár különös kalandjai (részlet)
- Durrell, Gerald: családom és egyéb állatfajták
- Petőfi: Egy estém otthon
- Petőfi: Füstbement terv
- Arany János: Családi kör

Tartalmak, fogalmak:

- A kommunikáció létrejöttének elengedhetetlen feltételei
- Monológ, dialóg
- Nyelvtani szám-személy
- Nem nyelvi kommunikáció
- Befogadó
- A családi viszonyok
- A kérdések szerepe a kapcsolatokban
- A kérdések fajtái
- Valódi és különleges kérdések
- Családfa
- Háttérszöveg
- Vers és próza különbsége
- Időmértékes verselés
- Életkép, történet, jelenet, szereplők

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Megérkezés-ismerkedés 2. Beszélgetés iskolai helyzetekben 3. Családok közel és távol 4. Jó a kérdés! 5. A Mézga család és egyéb családok 6. Otthonról, családról – versben
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	5-4-5-5-5-6 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	<p>Az életpálya-építési kompetencia fejlesztése</p> <p>A szociális kompetencia fejlesztése</p> <p>A matematikai kompetencia fejlesztése</p>
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Ember és társadalom, Művészetek
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kommunikációs helyzet létrehozásakor és elemzésekor az elengedhetetlen feltételek figyelembevételére • megválasztani a kommunikációs helyzethez illeszkedő köszönési formákat • megkülönböztetni a monologikus és dialogikus formát • megfelelő módon alkalmazni a nyelvtani számot és személyt • a nem nyelvi kommunikációs üzenetek dekódolására • párbeszédet létrehozni annak szerkezeti elemei figyelembevételével • normatívan alkalmazni a tegezés-magázás szabályait • megkülönböztetni a hagyományos levelet az sms-től és az e-mailtől • a szükségleteiknek megfelelő kérdések megfogalmazására, az alapvető kérdéstípusok kommunikációs helyzetben való megkülönböztetésére • reagálni a háttérszövegre, megfogalmazni annak célját • különbséget tenni a vers és a próza között

2. FEJEZET	<i>Cím</i>	TÖRTÉNETEK ÁLLATOKRÓL
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	20 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Az állatok mint társak, mint látványosságok és mint a megismerés tárgyai – szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben. Érintetlenség és az ember által meghódított természet.
	<i>Poétikai fókusz</i>	A leírás eszközei, tanmese, példázat
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Általánosítások és alátámasztó részletek viszonya. Látszólag azonos tárgyú valójában merőben eltérő szövegtípusok összevetése. Meggyőzősi technikák tanulmányozása
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Leíró, magyarázó, meggyőző és instruáló szövegek alkotása.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Biológia tankönyvből, állatmagazinokból anyagok gyűjtése. Állatokról szóló televíziós műsorok (National Geographic, Animal Planet) szöveges összefoglalása. Állatokról készült fényképek szöveges jellemzése. Állatmesék tanulságának levonása. Szépirodalmi és ismeretterjesztő állatleírás, állatjellemezés olvasása, összevetése. Szülő rábeszélése, kistestvér lebeszélése állatvásárlásról, állattartásról. Érvek az állatok állatkertben tartása ellen és mellett. Állatvédő, állatkertellenes újságcikk írása. Válaszcikk ugyanerről. Állattartási útmutató írása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lexikonszócikkek, ismeretterjesztő cikkek részletei • Konrad Lorenz: Salamon király gyűrűje (részlet) • Devecseri Gábor: Állatkerti útmutató (részlet) • Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen (részlet) • La Fontaine: A farkas és a kecskegida • Romhányi József: Interjú egy farkassal, aki állítólag megette Piroskát • Darvasi László: A nagymamát nem eszi meg a farkas! És Piroskát se! • Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet) • Gárdonyi Géza: Egri csillagok (részlet)

- Fekete István: Tüskevár (részlet)
- Szilágyi Domokos: Nádiverebek
- Gerald Durrell: Állatkert a kastély körül (részlet)
- Nagy Lajos: Képtelen természetrajz (A kutya)
- Nemes Nagy Ágnes: Majomka
- Széchenyi Zsigmond: A vadászatról

Tartalmak, fogalmak:

- A névszói szerkezetek
- Leírás
- Az állatok kommunikációja
- A jelzői és határozói módosítók
- A szófajok
- Határozott és határozatlan névszói kifejezés
- Általánosító mondatok
- A tanítómesé
- Meggyőzési, rábeszélési technikák
- Találós kérdés, közmondás

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	1. Állatkerti séták 2. A farkas és a kecskegida 3. Madarak 4. Történetek állatokról
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	6-6-3-5
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	Életpálya-építési kompetencia Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra Énkép, önismeret
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Környezeti nevelés; Földünk-környezetünk, Ember a természetben, Életvitel és gyakorlati ismeretek
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • névszói szerkezeteket felismerni és létrehozni • néhány jellemzővel megkülönböztetni az emberek és az állatok kommunikációját • a jelzői és határozói módosítók alkalmazására • a kiemelt szófajokat a kommunikációs célnak megfelelően használni • a határozott és határozatlan névszói kifejezéseket a kommunikációs célnak megfelelően alkalmazni • a meggyőzősi, rábeszélési technikákat a kommunikációs célnak megfelelően alkalmazni

3. FEJEZET	<i>Cím</i>	KAPCSOLATOK
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	25 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Barátság, ellenszenv, konfliktusok a mindennapi életben. Mintakövetés: a felnőttek világának tükröződése a gyerekek kapcsolataiban, a szereplők viselkedésében, érzés- és gondolatvilágában. Határozott és határozatlan leírások.
	<i>Poétikai fókusz</i>	A regény, a regény cselekményének tagolódása. Az események és a szereplők értékelésének alakulása közötti kapcsolat. Jelképes regényterek.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Általánosító állításokhoz alátámasztó részletek gyűjtése személyjellemben. A hasonlítás, a párhuzam és az ellentét szerepe a szöveg jelentésének megteremtésében.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Jellemzések, leírás és eseménybeszámoló, szerkezeti vázlat. Névszói csoportok szerkesztése, a határozottság megfelelő használata.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Jellemzések és jellemzett személyek azonosítása. Hibás jellemzésmozzanatok kiszűrése. Általánosító állítások és alátámasztó részletek összekapcsolása a jellemzésben. Jellemzőkészítés anyaggyűjtés nyomán; helyszínleírás szóban és írásban. Ellentétezésre épített leírás. Dramatizált jelenetek előadása. Különböző névszói csoportok gyűjtése, a határozottság szerepének megfigyelése, kísérletezés, a szövegalkotásban való alkalmazása, a talált problémák megvitatása. A jelenségek összevetése a tanult idegen nyelvben található hasonló jelenségekkel.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk • Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály (részlet) • Békés István: Szegény ember gazdag városban (részletek) • Ingrid Sjöstrand: A felnőttek furcsák néha; Gyerekeknek lenni azért rossz • Siv Widerberg: A városban <p>Tartalmak, fogalmak:</p>

- Regény. Cselekmény és fordulatok, a cselekmény tagolása. Az ismétlődő jelenetek szerepe. Jelképes regényterek. A regényalakok változása. Szereplők, szereplőcsoportok és az általuk képviselt értékek. Az elbeszélő közvetlen értékelő szerepe. Főhősök és mellékalakok. Kétféle utánczás, eszményítés.
- A költő és a vers beszélője
- Szabadvers és gondolatritmus
- Szatíra
- Utánczás
- A névszói szerkezetek mondatbeli szerepei
- Tárgyi rész
- Mennyiségjelölés, számolósók
- A toldalékok és a mondatbeli szerepek

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk I. 2. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk II. 3. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk III. 4. A névszói szerkezetek mondatbeli szerepei 5. A felnőtt- és a gyermeklét különbségei és azonosságai
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	6-4-7-5-3 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantéri modulok</i>	Életpálya-építési kompetencia Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra Énkép, önismeret
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Ember és társadalom, Művészetek
KÖVETELMÉNYEK		A gyerekek legyenek képesek: <ul style="list-style-type: none"> • a cselekmény felidézésére • a szereplők és szereplőcsoportok jellemzésére • helyszínek bemutatására • különféle nyelvi szempontoknak megfelelő szövegalkotásra

4. FEJEZET	<i>Cím</i>	VISSZA A MESÉHEZ!
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	26 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Alapvető emberi kapcsolatok, életproblémák és mesei megoldások. Az eseményekre (folyamatokra, állapotokra stb.) és szereplőikre való utalás eszközei.
	<i>Poétikai fókusz</i>	Népmese, műmese, meshős, próbatételek és mesei igazságtétel. Hétköznapi és csodás, valóságosság és fantasztikum.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Általánosítások és kifejeleti jóslatok megfogalmazása; műfaji minták szerepe a cselekményvezetésben és a szövegszerkesztésben. A szereplők kihagyhatósága.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Mesefolytatások, mesebefejezések írása; meseírás minták alapján (pl. láncmese, hazudós mese). A szereplőkre való utalás elhagyhatósága.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Mesék csoportosítása; mesetípus műfaji-szerkezeti jellemzőinek általánosító megfogalmazása; kifejeleti jóslatok alkotása szóban és írásban. Meseírás minta alapján, meseparódia írása szereplő vagy helyszín elcsúsztatásával. Komikus hatású szöveg alkotása a meséhez nem illő stílusregiszter alkalmazásával. Komikus hatású szöveg írása népmesei stílus nem népmesei tárgyra való alkalmazásával. Általánosítások megfogalmazása, kísérletezés.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Magyar Olvasástársaság felhívása: A népmese napja • Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen (részlet) • A kóró és a kismadár (Arany László feldolgozása) • Fehérlófia (Arany László feldolgozása) • Kiss Anna: Legkisebb fiú • Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika • A kán mestersége (kazak mese) • Nagyotmondó huszárok (népmese) • A férj, az asszony és a munka (szerb népmese) • Grimm-testvérek: A suszter manói (részlet)

- Csali mese
- Mészöly Miklós: Tréfás mese
- Hazug mese (Krizsa János gyűjtése)
- Kósa László–Szemerkenyi Ágnes: Apáról fiúra (részletek)

Tartalmak, fogalmak:

- Mese, mesehős, mesei igazságtétel, mesei fordulatok, meseszámok, próbatétel
- Népmese, műmese, láncmese, csalimese, hazudós mese, varázsmese, novellamese
- Hogyan lesz a mondatokból összefüggő szöveg? (utaló szerepű szavak)

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fehérlófia 2. Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika 3. Mesék fiúknak és lányoknak 4. A meseszöveg és más szövegek mondatai 5. Hiszitek, nem hiszitek... 6. Itt a vége, fuss el véle
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	5-5-4-3-4-5
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttantervi modulok</i>	<p>Életpálya-építési kompetencia fejlesztése</p> <p>Szociális kompetencia fejlesztése</p>
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Földünk és környezetünk
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kifejeleti jóslatok alkotására • meseírássra minta alapján • általánosítások megfogalmazására • mondatokból szövegek építésére

5. FEJEZET	<i>Cím</i>	VARÁZSBIRODALMAK I. – Petőfi Sándor: János vitéz
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	30 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Az út motívuma, a boldogságkeresés.
	<i>Poétikai fókusz</i>	A verses mese. Az elbeszélő költemény naiv elbeszélője. Hétköznapi és csodás, valóság és fantasztikum keveredése. A szóképek szerepe.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Ok-okozati kapcsolatok a szövegben; párhuzamok és ellentétek
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Cselekmény-összefoglalás, tömörítés. Belehelyezkedéses érvelés.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Jelölt ok-okozati kapcsolatok azonosítása; jelöletlen ok-okozati kapcsolatok feltárása. Események időrendi sorrendbe állítása. Valóság és fantasztikus elemek megkülönböztetése. A világszintek közötti átlépés megfigyelése, megállapítása. Lényegkiemelő felolvasás. Dramatizálás. A János vitéz cselekményéhez kapcsolódó képelt párbeszéd és monológok alkotása. Jelenetek illusztrálása. Párhuzamokra és ellentétekre épülő rövid szöveg alkotása. Metaforák hasonlattá, hasonlatok metaforákká alakítása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		Művek, szövegek: <ul style="list-style-type: none"> • Tündérszép Ilona és Árgyélus • A császár lánya és a kiskondás • Petőfi Sándor: János vitéz Fogalmak, tartalmak: <ul style="list-style-type: none"> • Idő és tér viszonya az elbeszélésben, az út jelentései • Valóság és csodás-fantasztikus • Mesei elemek a János vitézben (pl. a hős, a próbatételek, a meseszámok) • A naiv elbeszélői szemlélet • Író és elbeszélő megkülönböztetése. • A hasonlat és a metafora. Ellentét és párhuzam. Ütemhangsúlyos verselés. • Névszó, a névszó fajtái

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Két mese a párjára találó ifjúról 2. János vitéz a falujában (1–4. fejezet) 3. A vándorlás és a zsványtanya (5–6. fejezet) 4. Találkozás a huszárokkal – Az út Franciaországig (7–10. fejezet) 5. A győztes francia hadjárat és hőse (11–13. fejezet) 6. Jancsiból János vitéz (14–15. fejezet) 7. Hazatérés és halálhír – A befejezés lehetősége és a világszintváltás (16–18. fejezet) 8. Az óriások földjén és a sötétség birodalmaiban (19–22. fejezet) 9. Vándorlás és célba érés (23–27. fejezet) 10. Kukorica Jancsitól János vitézig (Összefoglalás)
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2-5-4-3-3-2-3-2-3-3 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	Szociális kompetencia Életpálya-építési kompetencia Matematikai kompetencia
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Ember és társadalom, Földünk és környezetünk
KÖVETELMÉNYEK		A gyerekek legyenek képesek: <ul style="list-style-type: none"> • jelölt ok-okozati kapcsolatok azonosítására • események időrendi sorrendbe állítására • valószerű és fantasztikus elemek megkülönböztetésére • lényegkiemelő felolvasásra • a János vitéz cselekményéhez kapcsolódó képzelt párbeszéd és monológok alkotására • metaforák hasonlattá, hasonlatok metaforákká alakítására

6. FEJEZET	<i>Cím</i>	VARÁZSBIRODALMAK II.
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	14 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Átjárók, utazások a hétköznapok és a fantasztikum között – átlagosság és különtség.
	<i>Poétikai fókusz</i>	Fantasztikus, szatirikus túlzás
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Hasonlóság és ellentét
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Mintakövetéssel szatirikus vagy parodisztikus szöveg alkotása;
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Összehasonlítás (pl. a tanuló iskolája és a Roxfort, pl. A János vitéz és a Harry Potter, pl. a Harry Potter és a Május 35 között - a szekrény és 9 és 3/4-ik vágány, pl. a Május 35 egyik „országá” és a mi világunk , pl. egy Harry Potter-részlet és megfilmesítése között). Naplóbejegyzés írása, levélírás, egy filmjelenet írásbeli összefoglalása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Petőfi : János vitéz • Kiss-Csapó Gergely: Kasmír, Ladakh, Magas-Himalája – India – 1998. (részlet) • Petőfi Sándor Úti levelek (részlet) • Erich Kastner: Május 35 (részlet) • Voltaire: Candide (részlet) • Lois Lowry: Az emlékek őre (részlet) • J. K. Rowling: Harry Potter és a bölcsek köve (részlet) <p>Fogalmak, tartalmak: Utópia, negatív utópia Felvilágosodás Eldorádó</p>

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valós és képzeletbeli utazások 2. Hétköznapok és csodák, taszítások és vonzások a János vitézben és a Harry Potterben 3. Utópia és negatív utópia – Tündérország, Eldorádó és társaik 4. Egy negatív utópia: Az emlékek őre
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	3-4-5-2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	Életpálya-építési kompetencia Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra Énkép, önismeret
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Ember és társadalom, Földünk és környezetünk
KÖVETELMÉNYEK		A gyerekek legyenek képesek: <ul style="list-style-type: none"> • összehasonlítás, naplóbejegyzés és levél írására

7. FEJEZET	<i>Cím</i>	AZ ÉN MESEKÖNYVEM
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	16 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Közös mesekönyv létrehozása
	<i>Poétikai fókusz</i>	A mindennapok és az ünnepek meséi
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Hasonlóság és ellentét
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Mintakövetéssel, gyűjtéssel szöveg alkotása, szerkesztése
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Mesegyűjtés, -írás, szerkesztés, illusztrálás szempontok szerint. Meseírás minta alapján, meseparódia írása szereplő vagy helyszín elcsúsztatásával. Komikus hatású szöveg alkotása a meséhez nem illő stílusregiszter alkalmazásával. Komikus hatású szöveg írása népmesei stílus nem népmesei tárgyra való alkalmazásával. Dramatizálás.
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	1. A projektterv elkészítése 2. Életesemények megjelenítése különböző típusú mesékkal 3. A mesék tematizálása, rendezése, összegyűjtése 4. Az én mesekönyvem
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4-4-4-4 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztntantervi modulok</i>	Szociális és életviteli kompetencia, Matematikai-logikai kompetencia, Életpálya-építési kompetencia
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Ember és társadalom, Művészetek
KÖVETELMÉNYEK		A gyerekek legyenek képesek: <ul style="list-style-type: none"> • meseírásra, • meseparódia írására szereplő vagy helyszín elcsúsztatásával • komikus hatású szöveg alkotására a meséhez nem illő stílusregiszter

	alkalmazásával
--	----------------

- komikus hatású szöveg írására népmesei stílus nem népmesei tárgyra való alkalmazásával

6. ÉVFOLYAM

	Témakörök	Javasolt óraszám	Modulszám
1.	JÁTÉK	29	4
2.	KAPCSOLATOK	50	12
3.	ÖRÖKSÉGÜNK	22	5
4.	KALAND	24	6
5.	SZÓBELISÉG-ÍRÁSBELISÉG	21	5
5.	SZÜLETÉS - TEREMTÉS	18	5
6.	MINDENT KIDERÍT... - PROJEKT	16	4

2. FEJEZET	<i>Cím</i>	KAPCSOLATOK
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	29 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A kamaszkor: konfliktusok és kompromisszumok. A kortárskapcsolatok szerepe. Csoport-hovatartozás. Helyzetelemzés, helyzetértékelés. Problémamegoldás. Az ige alakjai. A névszói állítmány és az azonosítást kifejező mondatok.
	<i>Poétikai fókusz</i>	Nézőpont-nézőpontváltás. Hangulati elemek. A szerepviszonyoknak megfelelő hangnem. Az elhallgatás.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Tény és vélemény megkülönböztetése. Érvek, értékítéletek. Igaz-hamis állítások megkülönböztetése. A humor, irónia, gúny, eufémizmus nyelvi eszközei irodalmi és köznyelvi szövegekben. Konfliktusos helyzetek. Nyelvi tudatosság, nyelvérzék, analitikus gondolkozás, összehasonlító képesség, rendszerlátás, világtudás és a nyelv összefüggésének látása.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	A probléma típusától függő alternatív nyelvi cselekvések. Konfliktusos helyzetek bemutatása, értékelése. Konfliktustípusok alapján konfliktushelyzetek szimulálása. Tényszerű és ironikus jellemzések és önjellemzések.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • A szövegekben szereplő állítások megfeleltetése a tárgyra vonatkozó, másképpen megfogalmazott több (igaz és hamis) állítás közül eggyel vagy többel • A szövegekben szereplő tények és vélemények tartalmának és nyelvi jegyeinek megkülönböztetése • A sikeres kommunikációs magatartásmód elemzése, értékelése: a bizalmas vagy távolságtartó témakifejtés, a normák követése a kommunikációs viselkedésben. • A konfliktusos helyzetek megkülönböztetése a rutinhelyzetektől. • Konfliktusos helyzetek elemzése, szimulálása • A humor, az irónia, a gúny és az eufémizmus keresése irodalmi és

	<p>köznapi szövegekben</p>
--	----------------------------

- Tényszerű és ironikus jellemzések és önjellemzések alkotása szóban és írásban
- Film és regény összehasonlítása

<p>ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK</p>	<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marcello D’Orta: Beszélj a padszomszédodról • Móra Ferenc: A másik csaló • Részletek Jacqueline Wilson Tracy Baker története című regényéből • Erich Kastner: Emil és a detektívek • Gárdonyi Géza: Büntárgyalás • Jacqueline Wilson: Tracy Beaker története • Részletek Louis Sachar Bradley Az osztály réme című regényéből • Mándy Iván: Csutak és a szürke ló • Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai • Galla Ágnes: Lánykérés, Barátaim@chaten.hu* • Petőfi Sándor: János vitéz (részletek) • Siv Widerberg: Szerelem <p>Tartalmak, fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gúny, irónia, paródia, eufemizmus • kétértelműség • sejtetés • késleltetés • a jellemzés eszközei • konfliktustípusok • multikulturalizmus • nyelvi fogalmak, ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> - egyeztetés alannal és tárggyal - igeidők, „összehangolásuk” módosítókkal, igemódok - állítmányi rész, tárgyi rész - névszói állítmány és annak sajátos szerepe - az azonosítást kifejező mondatok - melléknévi igenév - feltételes módú igealak, feltételes mondat - múlt idejű igealak
-------------------------------------	--

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Első látásra – Az igeidők és az igemódok 2. Emil és a detektívek – Hajdan és ma – Az igealakok egyeztetési tulajdonságai 3. Botrányhősök. Botrányhősök? – Az igei funkciójú mondatok 4. Én és mások – Az igei funkciójú mondatok <p>Ismétlés, összefoglalás, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés</p>
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	7-8-7-6-2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	szociális, matematikai, életpálya-építési kompetencia
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Ember és társadalom, Művészetek, Testnevelés, Idegen nyelv
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kommunikációs célt azonosítani; • adott helyzetet szempontok szerint elemezni, értékelni; • a megismert normák analóg helyzetben való azonosítására, elemzésére, alkalmazására; • a normákhoz való célszerű alkalmazkodásra és az azoktól való alkotó eltérésre; • megkülönböztetni az elbeszélői és szereplői nézőpontot; • a szöveg különböző nézőpontoknak megfelelő interpretálására; • a hangulati elemek irodalmi művekben való értékelésére és a helyzethez illeszkedő tudatos alkalmazásukra; • a tény és a vélemény megkülönböztetésére; • állításhoz érvek megfogalmazására;

	• megkülönböztetni a tényszerű, az ironikus és a gúnyos nyelvi viselkedést;• a konfliktushelyzetek leírására: a konfliktusban álló felek és a konfliktus okainak azonosítására;• megkülönböztetni a kompromisszumos és konszenzusos megoldást;• alkalmazni a magyar nyelvben használt időket és módokat;• összehasonlítani a magyar idők és módok kifejezőeszközeit a tanult idegen nyelv hasonló funkciójú elemeivel, tudja összehasonlítani a két nyelvben az egyeztetést, illetve a névszói állítmányt• megkülönböztetni és alkalmazni a határozott és határozatlan igeragozást;• az alannyal való egyeztetés különböző eseteire;• felismerni és megkülönböztetni egymástól az igés állítmányt, a névszói állítmányt és az azonosító mondatot.

3. FEJEZET	<i>Cím</i>	ÖRÖKSÉGÜNK
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	50 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A közös emberi és nemzeti emlékezet és hőseinek elevenen tartása. Bűnök és büntetések. Archaikus szóhasználat. Az igazság és igazságosság: az ítélkezés mint cselekedet. Képes kifejezések, szólások, idiómák, közhelyek.
	<i>Poétikai fókusz</i>	Az elbeszélő viszonya tárgyához, az epizódok és a kihagyások szerepe az elbeszélésben. A jelenetezés az elbeszélésben. Az archaizálás és a tájnyelv funkciója. Egyszerűbb képek, alakzatok felismerése, értelmezése.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Eseménysorrend és ok-okozati összefüggések viszonya; jellemzés, összehasonlítás, szembeállítás. Ki nem mondott összefüggések explicitté tétele. Nehéz (régies, népies) szókincsű szöveg szavainak, mondatainak megértése kontextusból és segédforrásokból.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Archaikus szöveg jelentésének visszaadása mai nyelven – „fordítás” a komikus modernizálás elkerülésével. Vélemény megfogalmazása, érvelő szövegek alkotása szóban és írásban.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Részlet-összefoglalás, szövegtömörítés • Mai nyelven ki nem mondott következtetések levonása, megfogalmazása • Szövegelemzési gyakorlatok: különböző korok szövegeinek értelmezése és összehasonlítása • Szótárkészítés különböző korok nyelvhasználatára alapján: magyar–magyar • Szómagyarázatok készítése • Érzelmi és cselekvési dilemmák megfogalmazása egyes szám harmadik és első személyben • Események, szereplők, helyzetek mai, társalgási nyelven való jellemzése • Jelenetek előadása, dramatizálása • Lehetséges, de a Toldiban nem szereplő monológok, ill. párbeszéd írása • Szerkezetek szó szerinti és átvitt jelentésének összevetése, magyarázata,

	idiómák gyűjtése, rendszerezése
--	---------------------------------

ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK

Művek, szövegek:

- A Bibliából
 - A bűnbeesés
 - Káin és Ábel
 - Bábel tornya
 - A tékozló fiú
- Népballada:
 - Kömíves Kelemen
- Arany János: A walesi bárdok
- Orbán Ottó: A walesi pártok
- Arany János: Toldi
- Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek?
- Kallós Zoltán: Ez az utazólevelem. Balladák új könyve nyomán
- Petőfi Sándor: János vitéz (részlet)
- Újsághírek erőszakos tetteket sújtó bírósági ítéletekről és indoklásukról; bűn és erkölcsi ítélkezés példája a tv talk-showinak egyikében

Tartalmak, fogalmak:

Ballada

Ismétlés

Előhang

Epizód

Mottó

Ütemhangsúlyos verselés

- nyelvi fogalmak, ismeretek:
 - állandósult szókapcsolat, idióma
 - archaizmus
 - szállóige

<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bibliai bűnök és bűnhődések – Az implicit információról tanultak ismétlése 2. Kömíves Kelemenné balladája és szövegváltozatai – Szótárazás, szószedet készítése 3. Arany János: A walesi bárdok – A névszói szerkezetek felépítéséről, szórendjéről tanultak ismétlése 4. Arany János: Toldi – Előhang 5. Arany János: Toldi – Első ének – A nyelv régiességének tapasztalata 6. A képes kifejezésektől az idiómáig 7. Arany János: Toldi – Összeütközés és bűnbeesés (II-III.) 8. Arany János: Toldi – IV-VI. ének 9. Szólások, közhelyek, fordulatok, közmondások, az ezekben megőrzött archaizmusok 10. Arany János: Toldi – Miklós és György (VII-VIII.) 11. Arany János: Toldi – Epizód, mélypont, fordulópont (IX-X.) 12. Arany János: Toldi – Győzelem és befejezés a tetőponton (XI-XII.) 13. A Toldi kompozíciója, a három emelkedő jelentőségű próba – az epizódok átértelmeződése; jellemek, műfaji és stilisztikai sajátosságok 14. A Toldi és a János vitéz 15. Képes kifejezések, idiómák a tanult idegen nyelvben <p>Ismétlés, összefoglalás, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés</p>
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p>3-4-4-3-4-3-3-3-2-3-3-3-3-2-2-6 óra</p>
<p>ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-</p>	<p><i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i></p>	<p>Szociális, matematikai és életpálya-építési kompetencia</p>

VÁLTÁS)	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Ember és társadalom, Idegen nyelv, Művészetek (Ének-zene, Dráma és tánc, Mozgóképkultúra és médiaismeret), Testnevelés
Karbantartandó képességek		Hely-, idő- és személymegjelölések azonosítása, hangulatok feltárása elbeszélésben, leírásban. A bensőségesség kifejezőeszközeinek felismerése. Cselekmény-összefoglalás, tömörítés, behelyezkedéses érvelés.
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • saját vélemény megfogalmazására és megvédésére a témának és a beszédhelyzetnek megfelelően; • mások véleményének meghallgatására, megértésére többszereplős helyzetekben; • az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerésére, értelmezésükre; • a szereplők cselekedeteinek, jellemének, kifejtett és ki nem fejtett nézeteinek megértésére; • gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezésére különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában; • az összefoglalás sajátosságainak és szerepének megtapasztalására, megértésére; • a mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismerésére a korosztálynak megfelelő szinten. • az igazság és az igazságosság: az ítélkezés mint cselekedet felismerésére mindennapi szövegekben és különféle műalkotásokban; • a szereplők külső és belső jellemzőit azonosítani; • felismerni és megkülönböztetni egymástól archaizmus, idiomatikus kifejezés és költő kép egyszerű eseteit; • kifejezéseket alkotni; • felismerni a képes kifejezések és idiómák egyszerű eseteit a

neologizmusok körében is;

- megkülönböztetni egyértelmű esetekben egy kifejezés „szó szerinti” jelentését a „nem szó szerinti” jelentésétől;
- kikövetkeztetni egyszerű idiomatikus kifejezés alapjául szolgáló képet.
- Tudja, hogy az idiómák nyelvenként eltérőek; tudjon néhány ismert idiómát lefordítani a tanult idegen nyelvre.

1. FEJEZET	<i>Cím</i>	JÁTÉK
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	22 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A játék fogalmának és szabályainak körülírása, az alkotás folyamata. Szabályok a játékokban és a nyelvben – néhány nyelvi játék, játékos nyelvhasználati mód megismerése. Szerepjáték és formai játék. A magyar beszédhangok és rendszerük.
	<i>Poétikai fókusz</i>	Hanghatások felismerése a költészetben (alliteráció, rím, ritmus), rímes játékok, képv. A játékos fogalmának értelmezése. Hangtani játékok, alaktani játékok, mondattani játékok – a költészet mint nyelvi játék.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A forma, a domináns nyelvi elem mint meghatározó szövegalkító tényező. A forma hangulati, érzelmi jelentése.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Egyszerű szövegszervező elvek felismerése és mintakövető, reprodukív alkalmazása.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Nem nyelvi és nyelvi társasjátékok felsorolása, némelyikük órai kipróbálása. • A közös jegyek keresése: fogalmi általánosítás. • Logikai játék, rímjáték. • Eszperente játék, láncjáték. • Halandzsaszöveg írása, ill. értelmezése. • Halandzsaszavak közé megfelelően toldalékolt jelentéses szavak beillesztése. • A beszédhangok hasonlóságainak és különbségeinek felfedezése, a képzési módok megfigyelése, a képzésmód szerinti rendszerezésük. A saját nyelvváltozatból ismert hangok eltérései egymástól és a normatív változattól. A tanult idegen nyelv beszédhangjaival való összevetés.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		Művek, szövegek:

- Benedek Elek: A hétszépségű királykisasszony
- Choli Daróczi József: Sóhaj
- J. K. Rowling: Harry Potter és a Bölcsek Köve
- Karinthy Frigyes: Följelentem az emberiséget, 1. kötet
- Kiss Dénes: Korong forog
- Kosztolányi Dezső: A játék, Emlékezet, Ujjgyakorlat, Badarok
- Ladik Katalin: Jégmadár
- Lázár Ervin: Pávárbeveszévéd
- Mikszáth Kálmán: Köszöntő
- Montágh Imre: Nyelvművesség. A beszéd művészete
- Nagy László: Önarckép
- Örkény István: Nápolyi
- Papp Tibor: Pogány istentisztelet
- Petőfi Sándor: Befordultam a konyhára
- Vidor Miklós: Nyelvgyötrők
- Weöres Sándor: Téma és variációk, Hangcsoportok, Keresztöltés
- Darvasi László: Trapiti (részlet), nyelvtörők, mondókák, nyelvi és logikai játékok **
- József Attila: Regös ének
- Romhányi József-versek***
- Zalán Tibor: ...Halandzsa és

Tartalmak, fogalmak:

- rím
- alliteráció
- ritmus
- szójáték
- logikai szerkezetek
- zenei szerkezetek
- formai képletek

- formaalkotó szabályszerűségek

Nyelvi ismeretek, fogalmak:

- beszélőszervek
- hangképzési módok
- magánhangzó, mássalhangzó
- hosszúság, rövidség
- a magyar beszédhangok
- szótag
- a magyar hangrendszer nyelvjárási eltérései
- idegen nyelvi hangrendszerek

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Játék – szabály – játékszabály 2. A magyar beszédhangok 3. 3. csupa-csupa ritmus 4. 3. a taktikus hangtan – fonotaktika <p>Ismétlés, összefoglalás, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés</p>
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2-7-5-6-2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	Szociális, matematikai és életpálya-építési kompetencia
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Idegen nyelv, Művészetek, Testnevelés
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek ismerjék:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a beszédszervek felépítését és működését. <p>A gyerekek legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nem nyelvi és nyelvi társasjátékok felsorolására; • a közös jegyek általánosítására; • a szabályok alkalmazására logikai, eszperente, lánc- és rímjátékokban; • halandzsaszöveg írására, ill. értelmezésére; • halandzsaszavak közé megfelelően toldalékolt jelentésszavak beillesztésére; • felismerni a beszédhangok legjellemzőbb képzési sajátosságait; • felismerni a beszédhangok legjellemzőbb hangzásbeli sajátosságait; • felismerni a beszédhangok nyelvjárási eltéréseit; • felismerni a beszédhangok nyelvközi eltéréseit;

	• megállapítani a szótagok „súlyát”;• megkülönböztetni a magyar nyelv és a tanult idegen nyelv sajátos hangtani jellemzőit.

4. FEJEZET	<i>Cím</i>	KALAND
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	24 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Kétfajta kalandhős: az izgalomvágyó és az erények képviselője. Egyéni kalandvágy és közösségi szolidaritás, felelősségvállalás. Az igék bővítményei, a vonzatok
	<i>Poétikai fókusz</i>	A hős mint a kalandokat összefűző formai elem. Késletetés és sejtetés. A több szálon futó regénycselekmény. Kalandregény vagy történelmi regény?
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Nagy terjedelmű szöveg távoli eseménymozzanatainak összekapcsolása. A visszautalások szerepének megfigyelése. Vázlatpontok helyes sorrendbe rakása. Hibás történet-összefoglaló javítása. Visszatérő motívumok gyűjtése és értelmezése.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Cselekmény-összefoglalás különböző szereplői nézőpontokból
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Hiányos-szegényes cselekmény-összefoglaló mondatok bővítése különféle vonzatokkal. • Egyszerű állításokat tartalmazó mondatok összeépítése egyetlen sokbővítményű esemény-összefoglaló mondattá. • Képregény-készítés. Képregény-aláírások készítése. Képregény-elemek sorba rendezése. • Hibás cselekmény-összefoglalók javítása. • Ismétlődő motívumok gyűjtése, kikeresése. • Időrendi táblázat készítése a regény cselekményéről, életrajzi vázlat készítése a főszereplőkről. • Cselekmény-összefoglalás Jumurdzsák, Bornemissza Gergely, Dobó, Sárközi és Cecei Éva középpontba állításával. • A szereplők „furcsa” kifejezése • Ige-vonzat kapcsolatok gyűjtése, megfigyelése • Ige-vonzat kapcsolatok gyűjtése és megfigyelése a tanult idegen nyelven

ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none">• Gárdonyi Géza: Egri csillagok,• Várkonyi Zoltán: Egri csillagok (film)• Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részlet) <p>Tartalmak, fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none">• késletetés és sejtetés• a több szálon futó regénycselekmény• kalandregény• történelmi regény• motívum <p>Nyelvi ismertek:</p> <ul style="list-style-type: none">• Vonatok és egyéb bővítmények a mondatban.• Jelzői módosítók• Szabad határozók
------------------------------	--

<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kedvcsináló részletek felolvasása a regényből – megszakítással a legérdekesebb pontokon 2. Megtörtént és képzelt kalandok – az ajánlott olvasmányokból, illetve az ezekből készült filmekből szemelvények elolvasása, részletek megtekintése az órán – Nyelvi ismétlés: A „szereplők”, a szereplőket jelölő toldalékok, a szereplők elhagyhatósága (a vizsgált szemelvényekhez kapcsolódó nyelvi feladatok formájában) 3. Az ostrom előtti három nagy rész – a bonyodalom forrásai, a szerelmeseket elválasztó tényezők, a feszültségfokozás eszközei 4. Eger ostroma (a 4-5. rész) – a történelmi regény és a kalandszál összesodrása 5. A regény motívumrendszere (amulett-gyűrű, csillag, hold, kard, térkép, zászló, vár, festmények) – a tárgyak szerepe a cselekménybonyolításban, ill. egyes tárgyak metaforikus-szimbolikus jelentése 6. Történetmondás eltérő szereplők középpontba helyezésével egyes szám harmadik és egyes szám első személyben – szóban és írásban – Nyelvi ismétlés: szereplők, módosítók, idiómák a szövegben (szövegalkotási gyakorlat formájában) 7. Az ige bővítményei, vonzatok – a magyarban és a tanult idegen nyelvben <p>Ismétlés, összefoglalás, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés</p>
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p>2-4-3-3-3-3-4-2 óra</p>
<p>ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-</p>	<p><i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i></p>	<p>Szociális, matematikai és életpálya-építési kompetencia</p>

VÁLTÁS)	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Ember és társadalom, Ember a természetben, Idegen nyelv
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek tudjanak példákat mondani:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bővítmények szinte teljesen idiomatikus és szinte teljesen áttetsző jelölésére; • egy-egy toldalék, tagmondat típus stb. különböző szerepeire (arra, hogy milyen típusú bővítményeket jelölhet). • arra, hogy a tanult idegen nyelvben mi jellemzi a bővítmények jelölését, • a magyartól való eltérésre. <p>Legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bemutatni, hogy a hős milyen szerepet játszik az események összefűzésében; • nyelvi és képi információ összekapcsolására a cselekményrekonstrukció során; • a tanult művekből példákat mondani a késleltetésre, a sejtetésre és az előreutalásra; • a több szálon futó cselekmény szálainak megkülönböztetésére és a szálak összekapcsolódási helyének és módjának bemutatására; • nagy terjedelmű epikus szöveg távoli eseménymozzanatainak összekapcsolására, a visszautalások szerepének felismerésére; • a cselekmény egy-egy kulcsfordulatának és egy-egy hosszabb szakaszának összefoglalására különböző szereplők nézőpontjából; • hibás történet-összefoglalás javítására, hiányos történet-összefoglalás bővítésére; • a tanult regényben visszatérő motívumok összegyűjtésére és az ismétlődés szerepének értelmezésére; • érvelni a fejezet középpontjában álló regény többféle regénytípusba való besorolhatósága mellett.

5. FEJEZET	<i>Cím</i> <i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	SZÓBELISÉG-ÍRÁSBELISÉG 19 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A szóbeliség és az írásbeliség különbségei és hasonlóságai. A klasszikusan szóbeli és klasszikusan írásbeli műfajok sajátosságai. Átmeneti „műfajok”. Archaikus szóbeli műfajok és rögzülésük. A szöveg tartalmának és megjelenési formájának kapcsolata.
	<i>Poétikai fókusz</i>	Írásbeli és szóbeli szövegtípusok normái irodalmi és köznyelvi szövegekben: tudatos és nem tudatos, illetve célszerű normaszegés. Egy téma – különböző formákban.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A szerepeknek megfelelő beszédmód, viselkedés. A szereplők közötti viszony azonosítása a szöveg stílusa alapján. Hallás utáni szövegértés különböző szövegtípusokkal. Azonos téma, különböző korokban. A vizuális és a verbális információk szerepe a szövegértésben.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	A nonverbális kommunikációs jelek értelmezése, közlések felfogása elektronikus csatornák esetében. A közlemény érthetőségének kapcsolata a helyesejtés és a helyesírás normáival. A szöveg célja és a befogadó személyének vizsgálata.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Azonos témájú szövegek vizsgálata újságban, folyóiratban, irodalmi és köznyelvi szövegekben • A vizuális és a verbális információk összehasonlítása • Újságkészítés: szövegek alkotása, tipográfia-tervezés • Szövegalkotás szóban és írásban • Szóbeli szöveg lejegyzett változatának vizsgálata • Leírt szöveg szóbeli interpretálása • A csak írott és jellemzően csak beszélt nyelvi szövegek vizsgálata • Különböző korok szövegeinek összehasonlítása • A magyar és más nyelvek helyesírási normáinak összehasonlítása • Hogyan hat a szókészlet bővülése, a jövevényszavak, az idegen szavak

magyarosodása a helyesírásra

- Helyesírás az irodalmi és a köznapi szövegekben
- Szinkron és feliratozás
- Transzformációs gyakorlatok
- Kísérletek az elektronikus kommunikáció világában

ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek Biblia - Jób könyve Biblia (Károli Gáspár ford.) – Az asszony teremtése Komáromi Gabriella: Lázár Ervin köszöntése Lammel Annamária – Nagy Ilona: Parasztbiblia</p> <p>Tartalmak, fogalmak: Cím Bekezdés Hipertextus</p> <p>Nyelvi ismertek: Átmeneti szövegtípusok Latin ábécé, mellékjel, hangjelölés, szótagírás, fogalomjelölő írás</p>
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	Cím	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ugyanazt másképp 2. Mit, kinek, hogyan szoktunk mondani, illetve leírni? 3. Helyesírás 4. Idegen írásfajták 5. Párbeszéd a színház és a film világában 6. Szóbeliség és írásbeliség a világhálón <p>Ismétlés, összefoglalás, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés</p>
	A feldolgozáshoz ajánlott óraszám	3-4-2-2-4-3-2
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó keresztantervi modulok	szociális, életpálya-építési kompetencia
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Ember és társadalom, Művészetek, Idegen nyelv
KÖVETELMÉNYEK		

6. FEJEZET	<i>Cím</i>	SZÜLETÉS - TEREMTÉS
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	20 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A születés, a teremtés, az eredet fogalma. Világmagyarázat, eredetmagyarázat. – Idegen írásfajták
	<i>Poétikai fókusz</i>	Mitológia, mítosz, teremtéstörténet, rítus, természeti erők megszemélyesítése.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Különböző stílusú szövegek közös és eltérő elemeinek felismerése, kiemelése, szimbólumok jelentésének értelmezése. Lényegkiemelés, tartalmi összefoglalás.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	A mítoszokban szereplő hősök magatartásmintáinak értékelése, önálló szövegalkotás megadott szempontok alapján. Olvasási és felolvasási technikák, diktálásból és emlékezetből írás; félreproduktív írás.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Előismeretek felhasználása az irodalmi művek értelmezésében, a tanultak elhelyezése egy tágabb ismeretkörbe (ének-zene, vizuális kultúra, vallásismeret). • Példák gyűjtése arra, hogy a mítoszok és a szimbolikus ősképek (archetípusok) a tömegkultúrában is megjelennek. • Mitikus történetek eseményeinek és szereplőinek lerajzolása, ill. fotomontázzsal való megjelenítésük. • Ismerkedés idegen írásfajtákkal. • Olvasási, felolvasási és lejegyzési technikák gyakorlása. • Olvasási, szövegalkotási, szövegértési gyakorlatok, érvelési technikák alkalmazása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egyiptomi, görög, iszlám, kínai, héber, szláv, finn(ugor) teremtésmítoszok, mítoszok az istenek születéséről, özönvíztörténetek, világvége mítoszok • Kamarás István: Csigamese – Csigaház • Pilinszky János: A nap születése** • Román József: Zeusz, görög mítoszok (részletek)

- Trencsényi-Waldapfel Imre: Mitológia (részletek)
 - Arany János: Rege a csodaszarvasról
- Tartalmak, fogalmak:**
- mitológia, mítosz, mitikus gondolkodás
 - eredetmagyarázó mítosz
 - rítus
 - idegen kultúrák, archaikus közösségek világképe
 - hőstípusok az olvasott művekben
 - állatszimbólumok.
 - műfaj és világlátás különbségei a mesében és a mítoszban
- Nyelvi ismertek:**
- az írásbeliség másodlagos jellege
 - hang-, szótag-, szóelemjelölő írások, hieroglifák
 - mellékjelek, többjegyű betűk néhány közeli nyelvben
 - a tanult idegen nyelv írásrendszere

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miért születnek mítoszok? 2. Mítosz vagy mese? 3. A világ teremtése 4. Pusztulásmítoszok 5. Mitikus állatok 6. Idegen írásfajták 7. Mai mítoszok <p>Ismétlés, összefoglalás, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés</p>
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	1-2-4-3-3-3-2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	matematikai, szociális, életpálya-építési kompetencia
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Ember és társadalom, Ember a természetben, Művészetek, Idegen nyelv
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • előismereteik felhasználására az irodalmi művek értelmezésében; • a tanultak elhelyezésére egy tágabb ismeretkörbe; • példákat gyűjteni annak bizonyítására, hogy a mítoszok és a szimbolikus ősképek (archetípusok) a tömegkultúrában is megjelennek; • a tanult olvasási, felolvasási, szövegalkotási, érvelési és lejegyzési technikák alkalmazására. • Tudják elhelyezni a magyar írásrendszert az egyéb írásrendszerek között. • Ismerjék a latin betű fogalmát. • Tudjanak példát mondani más népek írásfajtáira: cirill, görög, héber és arab írás és rovásírások.

	• Mondjanak példákat arra, hogy a környező nyelvek és a tanult idegen nyelvek milyen írásrendszereket használnak.• Legyen tisztában a nem hangjelölő írásrendszerek fajtáival, tudjon arról, hogy létezik kínai, japán, koreai írás és egyiptomi hieroglif írás.

6. FEJEZET	<i>Cím</i>	A DETEKTÍV MINDENT KIDERÍT! - PROJEKT
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	16 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Az 1-5. fejezetben tanultak kreatív alkalmazása. Egy - kooperatív csoportmunkával - megalkotott társasjáték
	<i>Poétikai fókusz</i>	A tényállítások, vélemények kifejezőeszközei. A háttérszövegek és elhallgatások jelentése és jelentősége. Hangnem és hangulat kifejezőeszközei és összefüggésük a szerepviszonyokkal.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Különböző stílusú szövegek közös és eltérő elemeinek felismerése, kiemelése, szimbólumok jelentésének értelmezése. Lényegkiemelés, tartalmi összefoglalás.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Ok-okozati összefüggések megjelenése a szövegben. Vélemények, ítéletek megfeleltetése igaz-hamis állítások valamelyikének. Történetstruktúra megalkotása. Szerepek és szerepviszonyok konstruálása és rekonstruálása. Párbeszédalkotása, a történet szerkezetének vizuális ábrázolása.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Munkaterv készítése • Együttműködési terv készítése • Idő- és feladatütemezés • A történetstruktúra szöveges megjelenítése • „Csomópontok” • A történetstruktúra képi megjelenítése • Megadott elemek beépítésével produktív szövegalkotás • Szövegtranszformáció • Szerepjáték
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		Fogalmak, tartalmak: <ul style="list-style-type: none"> • projekt • háttérszöveg • konfliktus • kompromisszum • humor

	• irónia• önirónia• gúny• tény• tárgyyszerűség• elfogultság• túlzás• tapintat• hazugság

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hogy fogjunk hozzá? 2. A történet és a szereplők 3. A szövegek véglegesítése 4. A regény szerkesztése, korrektúrázása, tipográfiájának elkészítése 5. Jelenetek A detektív mindent kiderít! című regényből <p>Ismétlés, összefoglalás, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés</p>
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2-4-4-3-2-1
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	matematikai, szociális, életpálya-építési kompetencia
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Művészetek
KÖVETELMÉNYEK		<p>A gyerekek legyenek képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kitűzött célnak megfelelő munkaterv elkészítésére • az együttműködési terv elkészítésére • a társakkal való együttműködésre • idő- és feladatütemezésre • hiányzó történetrészek pótlására • önálló szövegalkotásra • csoportos szövegalkotásra • a történetben konfliktusok felfedezésére, azok megírására • a történetstruktúra képi megjelenítésére • szövegtranszformációra • adott szerepek megfelelő szövegalkotásra, beszédmódra

7. ÉVFOLYAM

	Témakörök	Javasolt óraszám	Modulszám
1.	KISFIÚK ÉS NAGYFIÚK	20	6
2.	NEVETŐ IRODALOM	34	11
3.	PLETYKA ÉS TÖMEGKÖMUNIKÁCIÓ	15	5
4.	POÉTAI ISKOLA	16	6
5.	HARRY POTTER ÉS A TITKOK KAMRÁJA	10	5
6.	ITTHON VAGYOK	20	6
7.	MÁS LETTEM	14	6
Ismétlés, összefoglalás, prezentációk, a differenciálást lehetővé tevő szintfelmérések, ellenőrzés, értékelés		11	

1. FEJEZET	<i>Cím</i>	KISFIÚK ÉS NAGYFIÚK
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	20 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	• Egyén és közösség - beilleszkedés, csoportnorma
	<i>Poétikai fókusz</i>	• Az elbeszélő művek alapvető tényezői - tagolása
	<i>Szövegértési fókusz</i>	• A kimondottból következtetni a ki nem mondottra; az elbeszélő nézőpontjára, értékelésére vonatkozó nyelvi jegyek fölismerése
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	• Átképzeléses fogalmazás; a meg nem írt, de kikövetkeztethető részek megfogalmazása (kísértetfejezetek írása).Érvelés szereplők magatartása mellett / ellen
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Megszakításos tanári felolvasás során kifejeleti jóslatok alkotása. Választás alternatív megoldások közül: az elbeszélés folytatásának ismerete nélkül, ill. annak ismeretében, csak eltérő nyelvi megfogalmazások közül a történés leírására a legalkalmasabbat megtalálva. Választás lehetséges összefüggés-megfogalmazások közül, megfogalmazott következtetések közül. Következtetések önálló megfogalmazása a szöveg alapján. Átképzeléses (nézőpont-felvételes történetmondás), kísérete fejezet-írás. Szóbeli és írásbeli érvelés magatartásválaszok mellett és ellen. • Kísérletezés különböző szórendi lehetőségekkel, a hozzájuk tartozó intonációkkal és diskurzusbeli funkciókkal. • Az összegyűjtött adatok csoportosítása, rendszerezése. A csoportosítási szempontok összefüggéseinek megtalálása. Problémás esetek számbavétele. Összevetés a tanult idegen nyelvvel.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		Művek, szövegek: Biblia - Tízparancsolat • Kosztolányi Dezső: Esti Kornél (Második fejezet) • Vámos Miklós: Kisfiúk és Nagyfiúk (A pofon) • Békés Pál: Ottília (in. Törzsi viszonyok) • Vámos Miklós: Kisfiúk és nagyfiúk - Pofon, A rajzlap

- Hermann Hesse: Sziddhártha (részlet)
- Kosztolányi Dezső A szegény kisgyermek panaszai és Szabó Lőrinc Tücsökzene című kötetéből (pl. Az iskolában hatvanan vagyunk; Elemi)
- Mikszáth Kálmán: Az aranykisasszony, A kaszát vásárló paraszt
- Madách Imre: Az ember tragédiája (részlet)
- Zombor István: Lovagok és lovagrendek (részlet)
- Bulvárlapból erőszak-beszámoló, neves személyiség emlékezése iskolai tapasztalataira; pszichológus népszerűen megfogalmazott szövege az iskolai beilleszkedés problémáiról; levél egy diák iskolai közérzetéről

Tartalmak, fogalmak:

- Csoportnorma, szerepelvárás, szerep.
- Magatartásminták, konfliktusmegoldás. Norma, szabály.
- Tér, idő, cselekmény, szereplők és nézőpont az elbeszélésben – kompozíciós egységekre tagolás.
- A fókusz és a kontrasztív topik, ismert és új információ, visszavágás, helyeslés, rövid válaszok.

<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kisfiúk és nagyfiúk, kislányok és nagylányok – szerepek és normák a csoportban (közösségben) – a téma előkészítése szépirodalmi szövegek nélkül 2. Vámos Miklós: A pofon – megszakításos felolvasás, kifejeleti jóslatok – válaszok az erőszakra – Intonációs és szórendi megfigyelések 3. Vámos M.: Rajzlap, Békés Pál: Ottília – szerepek, normák, magatartásminták – – Mondatkombinatorikai gyakorlatok, célzott anyaggyűjtés. A hangsúly, a hanglejtés megfigyelése. Az egyes mondatok intonációjának rögzítése. 4. Kosztolányi Dezső: Vörös ökör (Esti Kornél 2.) – szerepelvárások a beilleszkedés nehézségei; elbeszélések kompozíciós egységekre tagolása 5. Párhuzamok a tanult novellákkal (pl. Az iskolában hatvanan vagyunk, Elkéstem; pszichológiai ismeretterjesztő szöveg, élménybeszámoló) – hasonló lélektani kérdések, eltérő műfaji és poétikai megoldások – Rövid válaszok, kezdő- és folytatómondatok 6. A megismert mondattani jelenségek rendszerezése
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p>1-4-3-4-4-3 óra</p>

2. FEJEZET	Cím	NEVETŐ IRODALOM
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	34 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Emberi (ezen belül kamaszkori) gyarlóságok, társadalmi visszasságok. • A komikum, a nevetés szerepe életünkben, konfliktusaink feldolgozásában. • A szóalkotás (képzés, összetétel stb.)
	<i>Poétikai fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A komikum forrásai, változatai, műfajai
	<i>Szövegértési fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A nyelvi ismétlődés „normális” és komikus esetei. • A nyelv szabálysértő alkalmazása mint komikumforrás hétköznapi és irodalmi szövegekben. • A humor, irónia szerepe, hatása a kommunikációs folyamatban
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vicc, anekdota elmesélése; különböző modalitású szövegek alkotása ugyanarról a témáról; paródia alkotása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Viccmesélés, anekdoták gyűjtése, (le)írása – gyűjtés és előadása (vicc- és anekdotamesélő verseny). Viccek csoportosítása. • Mintakövetéssel természetrajzi szócikk és egyperces írása. Paródiáírás. • Nyelvi hibák keresése a viccekben s más komikus szövegekben. • A hibás, furcsa nyelvhasználat elemeinek gyűjtése, csoportosítása, jellemzése. • Néhány kiinduló példa alapján más szavakból álló szavak gyűjtése. Az adatok csoportosítása: a fő szóalkotási módok elkülönítése. Néhány szabályszerűség megfigyelése. Problémás esetek, „határesetek” megvitatása. • Kísérletezés: Milyen potenciális szavakat tudunk létrehozni a megismert szabályszerűségek alapján?
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek:</p> <p>Karinthy: Magyarázom a bizonyítványom, A jó tanuló felel, A rossz tanuló felel, Így írtok ki (részletek)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nagy Lajos: A sas, A kutya, A farkas, A bűvár hencser, A milliomos-állat • Mrożek: Piroska • Czakó Gábor: A tudás öröklése

- Örkény István: Arról, hogy mi a groteszk, Hogylétemről, Szakmai önérzet, Az autóvezető, Gondolatok a pincében, Apróhirdetés, In memoriam Dr. K. H. G.
- Molière: A fősvény
- Petőfi: Okatootaia, Orbán, Pató Pál úr, Magyar nemes
- viccek
- Plautus: A hetvenkedő katona (részlet)
- Rejtő Jenő: A láthatatlan légió (részlet), A három testőr Afrikában (részlet), Piszkos Fred, a kapitány (részlet), A szőke ciklon (részlet), Piszkos Fred közbelép (részlet), Vesztegzár a Grand Hotelben (részlet)
- Beaumarchais: Figaro házassága (részlet)
- Queneau: Stílusgyakorlatok (részletek)
- Varró Dániel: Változatok egy gyermekdalra

Tartalmak, fogalmak:

- Komikumforrások: pl. emberi vagy nyelvi hiba, ismétlődés, túlzás, kontraszt. Stílusrétegek.
- Humor, satíra, irónia, vicc.
- Anekdota, paródia.
- Komédia. Helyzet és jellemkomikum. A komédia szerepkörei, konvenciói.
- Commedia dell'arte
- Összetétel, képzés, rövidítés stb.

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Min nevetünk? I. – köznapi példák 2. Min nevetünk? II. – néhány jellemző komikumforrás; két-három irodalmi példa (Nagy Lajos, Karinthy, Mrozek) 3. Karinthy és Nagy Lajos további karcolatai, komikus Petőfi-versek – a komikum forrásai, mintakövető saját alkotások 4. A viccmesélés technikája 5. Czákó rémmeséje – a regiszterkeverés, humor, szatíra, irónia <p>A különböző szóalkotási módok megfigyelése 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Szóalkotási módok, összetétel, szóképzés 7. A komikus hatás nyelvi forrásairól – fura szószerkezetek, fura szóalkotások – a szóalkotás 2. 8. Örkeny-egypercesek – a groteszk. Groteszk, fantasztikum jegyében álló egyperces írása és előadása mintakövetéssel – a művek előadása 9. A paródia 10. Molière: A fősvény – jellem és helyzetkomikum – jelenetek előadása és elemzése 11. A komédia szerkezete és a váratlan megoldás 12. Részletek a Hetvenkedő katonából és a Figaró házasságából – lehetőleg az egyik darab megtekintése színházban vagy felvételről – a komédia konvenciói, szerepkörei
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	1-2-5-1-2-3-2-3-2-3-2-4 óra
	3. FEJEZET	<i>Cím</i>
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	15 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	• A közvélemény természetrajza, az előítélet.
	<i>Poétikai fókusz</i>	• A humoros anekdota és a nagyszerkezet
	<i>Szövegértési fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Elemi formák összeszövése nagyobb formákká. • Az élőbeszédszerűség az írott szövegben.

	Szövegalkotási fókusz	<ul style="list-style-type: none"> • Anekdotamesélés. Hír, tudósítás, beszámoló írása. • Magán és nyilvános szövegműfajok.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Anekdotamesélés, anekdotagyűjtés, szólásgyűjtés. • Ugyanarról az eseményről. • Témáról pletykálgatás, hír és tudósítás, illetve magán és hivatalos levél írása. • Lapok hír- és pletykarovatának tanulmányozása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benedek Elek: A tarcali vásár, A rodostói kakukk • Lengyel Dénes: Régi magyar mondák (részletek: Mátyás király és az öreg szántóvető, Mátyás király és a szőlőmunkások, Kossuth Lajos, a régi király) • Petőfi Sándor: Levél • Móricz Zsigmond: Levél • Hírek napilapokból; pletykák, tudósítások bulvármagazinokból a tévé műsoraiból • Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője <p>Tartalmak, fogalmak:</p> <p>Anekdota, anekdotikus elbeszélésmód, anekdotikus regény. Egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd, kommentár. Karrierregény, lélektani regény, nevelődési regény, pikareszk regény. Realizmus. Szépirodalmi szövegmű és hétköznapi szöveg.</p>

<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A pletykák terjedése régen és most; aktuális hírek különböző formái 2. Mikszáth Kálmán Szent Péter esernyője – a regény két helyszíne, két cselekményszála és két anekdotaköre 3. Előreutalások, késleltetések és véletlenek a regényben – a két cselekményszál találkozása 4. A regény tér- és időszerkezete 5. A közvélemény természetrajza a regényben és a mában – a humor és az irónia forrásai
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p>2-3-2-2-4 óra</p>

4. FEJEZET	<i>Cím</i>	POÉTAI ISKOLA
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	16 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A költészet, a nyelvi zene, a képi asszociálás mint örömforrás
	<i>Poétikai fókusz</i>	Lírai művek már ismert jellegzetességeinek tudatosítása, további jegyek megismerése
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Domináns elemek fölismerése a mű egészében
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Kreatív-produktív feladatok révén/során közelebb jutni a műalkotás természetéhez
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ady Endre: Ifjú szívekben élek (részlet), Magyar jakobinus dala (részlet) • Arany János: Szondi két apródja (részlet) • Babits Mihály: Messze... messze..., Itália (részlet) • Bella István: Tél közeledtén • Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz (részlet) • Biblia - Példabeszédek könyve (részlet), Énekek éneke (részlet), Zsoltárok könyve (részlet) • Illyés Gyula: Újévi ablak • Kosztolányi Dezső: Szeptemberi áhítat (részlet), Negyven pillanatkép (részletek) • József Attila: Levegőt! (részlet), Útrahívás, Hexameterek, Holt vidék (részlet), Falu (részlet), Holt vidék (részlet), Margaréta (részlet), (Jön a vihar) (részlet), Harmatocska (részlet), Ősz, Tiszazug, Fagy (részlet), A fán a levelek (részlet), Határ (részlet), Külvárosi éj (részlet), Őszi alkonyat (részlet), Invokáció (részlet) • Kányádi Sándor: Őszeleji kívánság, Volt egyszer egy varga, Nyári reggel • Király László: Ablakok • Lukács László (Tankcsapda): Mennyország tourist • Nemes Nagy Ágnes: Napforduló, Dalok (részlet), A formátlan

- Oravecz Imre: Etotot és Aholi azokról, akik értik a teremtő tervét, és azokról, akik nem értik a teremtő tervét, Ünnepe előtt, Beavatás
- Orbán Ottó: Csodák, csodák, csodák
- Petőfi Sándor: János vitéz (részlet), Föltámadott a tenger (részlet), Szabadság, szerelem, Egy estém otthon (részlet)
- Radnóti Miklós: Pontos vers az alkonyatról
- Szilágyi Ákos: Holdbéli mandolin
- Szittyá Attila Bendegúz: Az én paradicsomom
- Tokyo, Mégötlövés, Bauxit (Belga): Királyok a házban (részlet)
- Vajda János: A vaáli erdőben
- Paul Verlaine: Őszi chanson, Őszi dal
- Weöres Sándor: Ha vihar jó a magasból, Paripám csodaszép pejki, Csupa fehér, A tündér, Rongyszőnyeg (részlet)
- Zend Róbert verseiből

Tartalmak, fogalmak:

Vers, líra.

A rím fajtái.

Ütemhangsúlyos és időmértékes verselés.

Hangszimbolika, alliteráció, gondolatritmus.

Szóképek: metafora, metonímia, megszemélyesítés, hasonlat, szinesztézia,

Posztmodern költészetelmélet

<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A ritmus 2. Hangszimbolika, hangalakzatok 3. Rímek, rímjátékok 4. A gondolatritmus 5. Az ütemhangsúlyos verselés 6. Az időmértékes verselés 7. A szóképek – hasonlat, metafora, szimbólum
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p>1-1-2-2-2-2-3 óra</p>

5. FEJEZET	<i>Cím</i>	HARRY POTTER ÉS A TITKOK KAMRÁJA (ha korábban nem került sor Harry Potter-regény földolgozására)
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	10 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A származás kérdésének helye, fontossága a valós és fiktív világban felelősség tetteinkért. • Népszerűség és népszerűtlenség. Közösségi szerep és magány.
	<i>Poétikai fókusz</i>	• Regény külső, de nem mindentudó elbeszélővel
	<i>Szövegértési fókusz</i>	• Történet megértése a végkifejlet felől, előreutalások; a „jó” és a „rossz” megítélésének változása
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	• A „jó” és a „rossz” megítélésének változása 'objektív' és 'szubjektív' hangon; a varázslat értelmezése, az olvasó mint varázsló
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • „Kettéosztott napló”, kvízzjáték, jellemzés napló- és levélformában • Kifejleti jóslatok alkotása. • Újságcikk (tudósítás) és olvasói levél írása. • Varázslatok és különös tárgyak komoly és humoros definiálása (szómagyarázat). • Szerepjáték, szituációs játék. • Kérdésalkotás.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • J.K. Rowling: Harry Potter és a Titkok kamrája <p>Tartalmak, fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A komikum forrásai: kontraszt, túlzás. • Sejtetés és előreutalások.
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A második kötet helye a sorozatban 2. A Titkok Kamrája mint mese és mint krimi 3. Iskolaregény – nevelődési regény, identitás – előítéletek 4. Komikum a regényben; a regény és a Hetvenkedő katona 5. A regény és a filmadaptáció összevetése

	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	1-1-3-2-2 óra
--	--	---------------

6. FEJEZET	Cím	ITTHON VAGYOK
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	20 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> Nemzeti identitástudat, haza és emberiség, haza és egyén viszonya; a nemzet és nemzettudat fogalma és történetisége.
	<i>Poétikai fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> Azonos téma és eltérő formák, retorikai és poétikai sajátosságok vizsgálata; intertextualitás
	<i>Szövegértési fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> A szövegben kifejezésre jutó értékek és magatartásformák felismerése, beszédhelyzet azonosítása; nyelvi eszközök (régiek és maiak) és jelentés összefüggéseinek felismerése.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> Szónoki beszéd utólagos vázlatának és összefoglalásának elkészítése. Érvek pro és kontra, szóban és írásban.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> A fejezetben tanult ódákra, más műfajú versekre és prózai művekre jellemző beszédhelyzet (megszólít-megszólított viszony) változatainak azonosítása. Retorikai elemek funkciójának azonosítása a tanult ódáknak, szónoklat- és tanulmányrészletekben. Az utalások és rájátszások szerepének felismerése a kulturális azonosságtudat kifejezésében. Szónoki beszéd utólagos vázlatának és összefoglalásának elkészítése. Szövegek, illetve a szövegekben választott álláspontok melletti, illetve elleni érvek megfogalmazása szóban és írásban. A mai nyelvben is használatos régies alakok gyűjtése. Idiómák, összetételek, képzett szavak között talált régiségek felismerése, gyűjtése. Új képzések, összetételek, változásra utaló jelenségek gyűjtése. Az adatok csoportosítása, részletes elemzése. Néhány jellegzetes változási út feltárása. Vita: Van-e iránya, értelme a változásnak? Régi és új változatok „értéke”.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none"> Radnóti Miklós: Nem tudhatom Vörösmarty: Szózat Kölcsey: Himnusz, Zrínyi dala, Parainesis Kölcsey Kálmánhoz (részlet)

- Ady Endre: Nekünk Mohács kell, Az idő rostájában, A föl-földobott kő, Góg és Magóg
 - Arany János: Válasz Petőfinek
 - Balassi Bálint: Egy katonaének, Ó én édes hazám...
 - Berzsenyi Dániel: Magyarokhoz (részlet)
 - Államok, népek himnuszai: Szovjet himnusz, Az Amerikai Államok himnusza, Lengyel himnusz, Székely himnusz, Rákóczi-nóta, Finn himnusz, Cigány himnusz, Francia himnusz, Orosz himnusz, Cseh himnusz,
 - Márai Sándor: A hazáról és az államról, Haza
 - Kosztolányi: Lenni vagy nem lenni, Ábécé a nyelvről és lélekről
 - Kövesdy Zsuzsa (szerk.): Kedves hallgatóim!
 - Orbán Ottó: Melyben Balassi módján fohászkodik
 - Ottlik Géza: iskola a határon (részlet)
 - Örkény István: Budapest
 - Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
 - Shakespeare: Hamlet (részlet, Arany J. ford.), Hamlet (részlet, Nádasy Á. ford.)
 - Széchenyi István: Ez a magyar lenni vagy nem lenni
- Vergilius: Aeneis (részlet)
 Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részlet), Az török áfium ellen való orvosság
- Tartalmak, fogalmak:**
- Hagyomány, egyéni és kollektív önazonosság.
 - Szövegköziség, utalások és emlékezet.
 - Óda, tanulmány, szónoklat.
 - Idiómák, archaizmusok.

<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<p>1. Radnóti Miklós: Nem tudhatom – hazafiság és hagyomány 2. Vörösmarty Mihály: Szózat 3. Kölcsey Ferenc: Hymnus 4. Szövegpárhuzamok 5. A költő és hazája 6. Költői önarcképek</p>
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p>2-3-5-4-3-3-óra</p>

7. FEJEZET	Cím	MÁS LETTEM
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	14 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kamaszokról szóló irodalmi művek és szakszövegek feldolgozása a konfliktusok, kompromisszumok, az empátia fogalmának értelmezésével. • Mintakövetés és lázadás, kortárskapcsolatok, végletes érzelmek. • A testi változások lelki feldolgozása.
	<i>Poétikai fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Hasonló problémák különböző korban keletkezett, különböző műfajú és modalitású művekben.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Szereplők és tettek motivációjának megértése. • Általánosítások megfogalmazása. • Célzás és elhallgatás felismerése; jelöletlen ok-okozati viszonyok felismerése. • Következtetések megfogalmazása.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Megadott stílusmintákban monologikus és dialogikus szövegek kiegészítése.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Házi rend-készítés. • Levél- és naplóírás. • Ismeretterjesztő szövegek feldolgozása: lényegkiemelés. • Ismétlődő motívumok keresése és értelmezése a regényben. • Eltérő stílusú kamaszbeszédmódok összevetése. • Féloldalas párbeszéd, illetve töredékes naplórészlet megfelelő stílusban való kiegészítése. • Szülői, ill. tanári hivatalos és magánlevél kiegészítése.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek? • Ágai Ágnes: Kamaszságok • Sue Townsed: Adrian Mole titkos naplója (részlet) • Aidan Macfarlane–Ann McPherson: Örülten egészséges vagyok! (részlet) • Karinthy Frigyes: Skarlát

		<ul style="list-style-type: none"> • Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan (részlet) • Ranschburg Jenő: Gepárd-kölykök. Gyermekismeret (részlet) • Vajda Zsuzsanna: A gyermek pszichológiai fejlődése (részlet) • Szabó Magda: Abigél • I. Sjöstrand: Anyuban azt nem bírom • Georg Kühlewind: Csillaggyerekek.(részlet) • Leírás egy kollégiumról, egy kollégiumi rendtartás, házirend részlete. <p>Tartalmak, fogalmak: Önéletrajz, napló, önvallomás, emlékirat</p>
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	Cím	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ez volnék én? (választható) 2. Kedves Naplóm! (választható) 3. Szabó Magda: Abigél 4. A felnőtté válás regénye 5. Tudományos ismertterjesztő szövegek 6. Karinthy: Skarlát
	A feldolgozáshoz ajánlott óraszám	2-2-2-2-2 óra

KÖVETELMÉNYEK

- A komikum forrásainak és változatainak felismerése, megkülönböztetése
- Egy komédia alapos ismerete
- A tanult művek alapos ismerete
- Önálló vázlatkészítés rövidebb szöveg alapján
- 2 Petőfi-vers megtanulása. Egy drámarészlet előadása
- Legyen a tanulónak olvasói tapasztalata a regényről;
- Tudjon állást foglalni, ezt legyen képes érvekkel alátámasztani, tudjon önállóan rövid kritikát, véleményt írni;
- A tanuló legyen képes a mű elolvasására, elemzésére, értelmezésére;
- A tanuló legyen képes az új ismeretek befogadására, gyakorlására, elmélyítésére, az új fogalmak megtanulására, alkalmazására;
- Ismerjen fel összefüggéseket, kapcsolatokat, motívumokat a különböző műfajú és típusú szövegekben;

- Ismerje fel a két tanult nyelvi kulcsfogalom, a fókusz és a kontrasztív topik közti különbségeket; ismerje fel ezeket köznapi szövegekben, és legyen tisztában ezek használatának stiláris jellemzőivel;
- Legyen képes az olvasott szövegekkel kapcsolatban kérdéseket feltenni, véleményt, udvarias kritikát formálni, érvelni, összehasonlító észrevételeket tenni;
- Törekedjen együttműködésre, gyakorolja az empátiát és a toleranciát (csoportmunkák végzése során);
- Szóbeli megnyilatkozásaiban törekedjék határozottságra, világosságra, tartalmasságra
- A tanuló legyen képes azonosítani és értelmezni a nyelvi megalkotottság néhány jellemzőjét lírai szövegekben (ismerje fel a lírai szövegek legjellemzőbb sajátosságait).
- Tudjon különbséget tenni a lírai szövegben a jelenetezés belső képei és a metafora között.
- Tudjon szakszöveget alkalmazni a gyakorlatban.
- Ismerje és alkalmazza a versértelmezés tanult közelítési szempontjait.
- Tudjon megadott szempontok figyelembevételével lírai szöveget értelmezni.
- Tudjon önállóan műelemző esszét írni.
- Törekedjen együttműködésre, gyakorolja az empátiát és a toleranciát.
- Szóbeli megnyilatkozásaiban törekedjék határozottságra, világosságra, tartalmasságra.
- A művekben megjelenő szemléletmód, szerepek, csoportnormák és értékek, illetve hangnemek felismerése és azonosítása, a retorikai elemek, illetve az utalások, rájátszások azonosítása és funkciójuk értelmezése.
- A szónoki beszéd eszközeinek, szerkezetének felismerése, a meggyőzés képességének elsajátítása.
- Érvek és ellenérvek gyűjtése lírai és epikus szövegekből, illetve önállóan megadott témában. Az érvek elrendezése, önálló vélemény megfogalmazásának képessége.
- A művekben megjelenő elvárások, szerepek, csoportnormák és értékek felismerése és azonosítása, az elbeszélői nézőpont azonosítása és funkciójának értelmezése az olvasott művekben. A kamaszlét – mint a felnőttég és a gyermekség közti időszak – a tanult művekben megjelenő tartalmainak, jelentéseinek megfogalmazása.
- Az olvasott regény esetében: a szereplők rendszerének bemutatása; a regény terének, idejének, szereplőinek és cselekményének azonosítása. Az elbeszélői nézőpont felismerése, a kompozíciós egységek elkülönítése.

8. ÉVFOLYAM

	Témakörök	Javasolt óraszám	Modulszám
1.	A KÖLTÉSZET NYELVTANA - A NYELVTAN KÖLTÉSZETE	36	8
2.	A SZIGET MINT „KÍSÉRLETI LABORATÓRIUM”	24	8
3.	ANAKREÓN FELTÁMADÁSAI	13	4
4.	NYELVROKONSÁG	11	3
5.	AMIT A PAD ALATT OLVASUNK - NÉPSZERŰ PRÓZA	11	4
6.	NYELVEK KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉGEK	14	6
7.	VÁLTOZATOK RÓMEÓKRA ÉS JÚLIÁKRA	12	4
8.	HÉTKÖZNAPI ÉS MŰVÉSZI KOMMUNIKÁCIÓ	19	4

1. FEJEZET	<i>Cím</i>	A KÖLTÉSZET NYELVTANA - A NYELVTAN KÖLTÉSZETE
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	36 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Rend és szabály a művészetben, az alkotásban. • Szerkezetek és kitüntetett pozíciók a mondaton belül
	<i>Poétikai fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A szófajok és a mondatszerkesztés szerepe a versben
	<i>Szövegértési fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Jellemző grammatikai jegyek mit versszervező elvek ('minden pont archimédeszi')
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Csak adott szempont alapján való fogalmazás a műről; címadás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Különböző nyelvi eszközök funkciójának felismerése a versben (pl. az igétlenség és a mondattani párhuzamok, a főnévi igenév, a versmondat hosszúsága). • Elliptikus szerkezetű szövegek megértése, szabálytalan vagy bonyolult mondatszerkezetű szövegek megértése; lírai szövegmontázsok készítése, reklámfilm- és antireklámfilm-forgatókönyv írása. • A hangszimbolika, a ritmus szerepének felismerése, a retorikai alakzatok és szóképek azonosítása és versbéli funkciójuk értelmezése • A mondattani témakörökkel kapcsolatos adatok gyűjtése, rendszerezése, megvitatása, a problémás esetek azonosítása, kísérletezés, a tanult idegen nyelvvel való összevetés
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adamis Anna: Menni kéne • József Attila: Klárisok • Kosztolányi Dezső: Októberi táj, Azon az éjjel (részlet) • Babits Mihály: Messze, messze... • Kölcsey Ferenc: Elfojtódás • Vajda János: A vaáli erdőben • Ady Endre: Sírni, sírni, sírni, A Hortobágy poétája, A Tisza-parton, A magyar ugaron, Kocsi-út az éjszakában, Őrizem a szemed, Vízió a lápon, A

Gare de L'Esten (részletek), Párisban járt az ősz, Lelkek a pályván, A magyar messiások

- Áprily Lajos: Március (részlet)
- Vörösmarty Mihály: A Guttenberg-albumba, Ábránd
- Arany János: Reg és est, A walesi bárdok
- Babits Mihály: Esti kérdés, Messze... messze...
- Baudelaire, Charles: Romantikus naplemente
- Biblia (Károli Gáspár ford.) - Prédikátor könyve (részlet)
- Csokonai Vitéz Mihály: Az estve (részlet)
- Horváth Elemér: Halandó
- Jókai Mór: Az arany ember (részletek)
- József Attila: Örökkön háborog a tenger, Klárisok, Rejtelmek
- Juhász Gyula: Tiszai csönd
- Karinthy Frigyes: Így írtok ti - A „klasszikus gyomorgörcsök” ciklusból Futuram Exactum
- Kölcsey Ferenc: Elfojtódás
- Márton László: Árnyas főutca, Testvériség I. Kényszerű szabadulás (részletek)
- Nagy László: Tengeritörők
- Petőfi Sándor: Orbán, Szeptember végén (részlet), Reszket a bokor, mert (részlet), A puszta, télen (részlet), A XIX. század költői
- Pilinszky János: Infinitívusz
- Radnóti Miklós: Éjszaka, Két karodban
- Szabó Lőrinc: Nyár
- Tóth Árpád: Az arany park
- Vajda János: A vaáli erdőben
- Weöres Sándor: Variációk, Rongyszőnyeg - 99

Tartalmak, fogalmak:

Stílus.

		<p>Versmondat, prózamondat. Összetett mondat, tagmondat, mellérendelés, alárendelés, vonatkozó mellékmondat, utalószó, kötőszó Topik, komment. Intonáció</p>
<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A nyelvtan költészete? – Nyelvtan és stílus 2. Igétlen versek – a névszói állítmány, a hiányos mondat 3. A főnévi igenév a költészetben – Az igeneves szerkezetek és a mellékmondatok viselkedésének megfigyelése versekben és köznapi szövegekben 4. Versmondattan – a hosszú mondatok, állítmány- és főmondat-késleltetések 5. És egy kis „próza-mondattan” – A mondat csoportokkal és mellékmondatokkal kifejezett részei. Különleges pozíciók a magyar mondatban (tagadás, speciális kvantorok, igekötő). 6. Az ismétlődés szintjei. – Mellérendelés és alárendelés a szövegben és a mondatban 7. Több nyelvi szint elemzése együtt – pl. Ady: A Tisza-parton, Arany: Reg és est vagy Csokonai: A Reményhez – Feltételes mondatok; a feltételes mód használata. A kötőmód használatainak, szerepének felfedezése. Egyéb mellékmondati sajátosságok (pl. az „e” szócska, függő kérdés). A mondatszerkesztés stiláris jellegzetességei. 8. Önálló verselemzési gyakorlat
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p>1-4-4-4-6-6-7-3</p>

2. FEJEZET	<i>Cím</i>	A SZIGET MINT „KÍSÉRLETI LABORATÓRIUM”
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	24 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	• Barbárság és civilizáció, ösztön és értelem
	<i>Poétikai fókusz</i>	• Modellszerűség; szó szerinti és mögöttes jelentések
	<i>Szövegértési fókusz</i>	• Sorok között és mögött olvasás; történet idejének, helyének lehetséges rekonstrukciója; szereplők motivációjának árnyalt értése; motívumok kibontása.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	• Beszámolók (E/1) a szigeten történekről: pl. naplóban, levélben; hasonló tematikájú művek összehasonlítása táblázatban; különböző hosszúságú összefoglalók készítése (lényegkiemelés, hierarchizálás elemek között).
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • A jelképes jelentésszintek, a példázatszerűség, a modellsztikus sűrítés és a szimbólumok felismerése. • Egy regény több lehetséges olvasatával való megismerkedés. • Tapasztalatszerzés a különféle kulturális kódok működéséről az értelmezés során. • Szociometriai térkép és regénycselekmény megfeleltetése egymásnak. • A cselekmény drámában és regényben való megjelenítésének összevetése. • Élettörténet-rekonstrukció párbeszéd alapján. • A dráma egyik szereplője interjúhelyzetben („villamosságokban”). • Drámarészletekből drámaegész kibontása. • Szerkezeti vázlat segítségével igénybevétele a dráma cselekményének megértésében, rekonstruálásában. • Vezérmotívumok azonosítása regényben és drámában, a cselekményszálak összekapcsolásának magragadása. • Napló- és levélírás a szereplők helyzetében. • Fakultatív: szociálpszichológiai játékok (döntésjáték a csoportdinamika elemzésével). •
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		Művek, szövegek:

	<ul style="list-style-type: none"> • William Golding: A Legyek Ura • Jules Verne: Kétévi vakáció (választható) • Jókai Mór: Az arany ember (részletek) • W. Shakespeare: A vihar • Hoffmann, E. T. A.: Az arany virágcserep • Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig (részlet) • Milne, A. A: Micimackó • R.L. Stevenson: A kincses sziget (választható) • Huxley: Szép új világ (választható) <p>Tartalmak, fogalmak: Motívum. Kalandregény. Utópia, civilizáció. Többjelentésűség.</p>
<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bevezető szigetjáték – alternatívaként: A kétévi vakáció megbeszélése 2. W. Golding: A Legyek Ura – a szigetlakókat vezérlő célok – szereplők és kapcsolatok. A szigetlakók levelei és naplói 3. A cselekmény és az ismétlődő (vezér) motívumok rendszere 4. A regény értelmezési lehetőségei 5. Egy másik sziget: Shakespeare: A vihar – az első két jelenet elemzése 6. Párhuzamok a Golding-regény és a Shakespeare-dráma között – a hatalomvágy és az ösztönök szerepe – Alternatíva: a Kétévi vakáció és A Legyek Ura gyermekcsoportjainak és „történelmének” összevetése 7. A dráma három cselekményszála és az összekötő motívumok; a szereplők tükörrendszere VAGY: Párhuzamok más utópiával vagy szigetregénnyel (Kétévi vakáció)
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p> <p>2-4-3-3-2-3-2</p>

3. FEJEZET	<i>Cím</i>	ANAKREÓN FELTÁMADÁSAI
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	13 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	• A boldogság forrásai (Vagy: szerelem, öregség, bor, halál)
	<i>Poétikai fókusz</i>	• Egy költői hagyomány továbbélése és változásai. • A tematikus és formai konvenció követése és az attól való részleges eltérés.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	• Hasonlóságok és különbségek észrevétele
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	• Hasonlóságok és különbségek megfogalmazása vázlatban, ábrával, rövid összefoglalóban.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Versek motívumvilágának összevetése. • Különbségek és hasonlóságok vázletszerű listázása. • Vázlatból összefüggő szöveg, összefüggő szövegből vázlat készítése. • A különbségek összekapcsolása értékrendek és korok különbözőségével. • A stiláris különbségek történetiségéről való tapasztalat megfogalmazása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anakreón: Alkimosz, te kedves., Artemiszre, Artemónra, Dionüszoszhoz, Egy leányhoz, Elégedetlenség, Erósz mint kovács, Gügésszel mit törődöm, Ifjak barátja, Poszeidon hava..., Reggeliztem, Bortal, Engem a szerelem, Szerelmi párviadal, Szerenáda, Szerény látogatók, Óh, dacos szemű..., Gyűlölöm, Töredék a halálról, Tücsök • Anakreóni dalok: Kötődik a fehérszép..., Erósz a rózsaszirmon, A rózsaszirmonban lelt Erósz • Arany János: V. László (részlet) • Csokonai Vitéz Mihály: Anakreón s Ovid, Az alvó Lillára, A versszépítő, A Reményhez, Az álomhoz, Lillához, A szeplő, A számóca, A hévség, A leánykákhoz, Egy tulipánhoz, A boldogság, A búkergető, Az anakreóni versek, Tartózkodó kérelem, Kurta filozófia (részlet) • Vajda János: Húsz év múlva (részlet) • Babits Mihály: (Anakreónról)

		<ul style="list-style-type: none"> • József Attila: Flóra • Juhász Gyula: Anna örök, Anakreoni légdal, Anakreóni dallam • Vas István: Mégsem, Mit bánom én, Folytassuk!, Megyek, Piroska, Csúnya szeptember, Korán sötétedik, Kibírta • Weöres Sándor: Önkarikatúra (részlet), Rongyszőnyeg (91.) • Géher István: 13., 15., 43., 44., 45., 46. 47. • Parti Nagy Lajos: Egy hosszú kávé • Cseh Zoltán: (Anakreón redivivus) (újjáéledő, feltámadó Anakreón) • Németh István Péter: Anakreón őszi dala, Anakreón egy arácsi eperfához <p>Tartalmak, ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • két jellegzetes anakreóni versforma • visszatérő anakreóni motívumok • a rokokó, a felvilágosodás, az epikureizmus • időszerkezet
<p style="text-align: center;">MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p style="text-align: center;"><i>Cím</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A boldogság forrása? Versek összeolvasása – közös és eltérő motívumok, versformák kiemelése. (bor, szerelem, költészet, öregség; ionicus a minore, negyedfeles jambus) 2. Anakreón: Reggeliztem ... – Csokonai: A boldogság (összehasonlító verselemzés) 3. Vas István és Csokonai anakreóni versei – eltérő természet és világkép 4. Újabb s régebbi Anakreónok (pl. Géher István)
	<p style="text-align: center;"><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p style="text-align: center;">3-3-3-3</p>

6. FEJEZET	<i>Cím</i>	NYELVEK KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉGEK
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	11 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	• A nyelvek közötti különbségek és hasonlóságok
	<i>Poétikai fókusz</i>	• Ami a fordításban elvész
	<i>Szövegértési fókusz</i>	• Idegen nyelvű szövegnek (prózának, versnek) és magyar fordításának összevetése
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	• Következtetés, általánosítás, „jóslás” megfogalmazása. • Fordítás.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Az 5. osztálytól folyamatosan előkerülő, a tanult idegen nyelvvel, illetve más nyelvekkel való összehasonlítások újbóli áttekintése. • Következtetések megfogalmazása. • Lehetséges általánosítások megfogalmazása. • „Jóslás”: A tapasztalt szabályszerűségek alapján elvárások megfogalmazása és tesztelése.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek: Milne, A. A.: Micimackó (eredeti, Karinthy Frigyes fordítása, Lénárd Sándor fordítása) Apollinaire: A Mirabeau-híd Villon, F.: A felakasztását váró Villon négy sora</p> <p>Tartalmak, ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lexéma, homonímia, szinoníma, polisziémia, rokon értelmű kifejezések • Parafrázis • Jelnyelvek • Univerzálé
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A tanult idegen nyelv és a magyar főbb különbségei (összefoglaló) 2. Grammatikalizáció (az egyik nyelv nyelvtani eszközökkel fejezi ki azt, amit a másik nem) 3. Szövegtani és stiláris különbségek nyelvek között

	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4-4-3 óra
--	--	-----------

5. FEJEZET	<i>Cím</i>	AMIT A PAD ALATT OLVASUNK - NÉPSZERŰ PRÓZA
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	11 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	• Olcsó-e, ami népszerű?
	<i>Poétikai fókusz</i>	• „Magas” művészet és népszerűség viszonya, műfajok keveredése; önálló olvasmány (ponyva) feldolgozása.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	• Irónia, köznyelv, tudás és fikció szétszalazása
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	• Különböző modalitású szövegek alkotása; könyvismertetés, elmarasztaló kritika,
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Vita, reklámírás, elmarasztaló kritikák ismertetése, ill. alkotása. • Hiba- és érénykeresés. • Az ízlésítélet indoklása. • A cselekményszövés, a jellemalkotás és a nyelvi-stiláris réteg elválasztása az ítéletalkotásban. • Olvasásszociológiai, ill. olvasástörténeti szócikkek olvasása. • Lényegkiemelés, szóbeli ismertetés.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek, szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rejtő Jenő – részletek vagy egy teljes regény • Szerb Antal: A Pendragon legenda • Egy a diákok által választott aktuális kedvenc • Dicsérő és elmarasztaló kritikák; részletek a populáris irodalomról szóló tanulmányokból. <p>Tartalmak, ismeretek: Lektúr, bestseller, ponyva, kultuszkönyv.</p>

<p>MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Ponyvairodalom?” Mire jó és mire nem a népszerű irodalom? Vannak-e az értéknek állandó mércéi? A lehetséges mércék. A ponyva történeti perspektívában. 2. Rejtő titkai – cselekmény, szereplők, nyelv (választható) 3. Szerb Antal: A Pendragon legenda 4. A diákok által választott népszerű regény olvasása, szemponttáblázat alapú elemzése és kritikája – könyvajánlás, könyvbírálat olvasása, bemutatása és írása
	<p><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></p>	<p>3-2-2-3</p>

7. FEJEZET	<i>Cím</i>	VÁLTOZATOK RÓMEÓKRA ÉS JÚLIÁKRA
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	14 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	• Rómeók és Júliák a változó időben és művészeti ágakban
	<i>Poétikai fókusz</i>	• Az adaptáció (művészeti ág, helyszín, kor, stb. szerepe)
	<i>Szövegértési fókusz</i>	• Hasonlóságok és különbségek felismerése drámában, filmen; a változások szerepe, értelme a művek egészében
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	• Egyéni és kiscsoportos vélemény megfogalmazása az adaptációról; érvelés; megfogalmazása; képi nyelv fogalmi nyelvre való áttétele.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • A fabula (történet) megfogalmazása, elvonása a filmadaptáció cselekményéből – összehasonlítása pl. Lamb történet-összefoglalásával, az írott darab történet-összefoglalásával. • A képi nyelv fogalmi nyelvre való áttétele. • A térbeli, időbeli és az alak-transzformációk összefüggésének vizsgálata: annak vizsgálata, hogy az időbeli áthelyezés hogyan hat a szereplők átalakítására, hogy a szereplők átformálása hogyan kapcsolódik össze a cselekmény átformálásával. • Szöveg és kép viszonyának vizsgálata. „Vallatószer”: a szereplők helyzetébe belehelyezkedett diák kifaggatása. • A dráma helyükről kiemelt szövegrészeinek elhelyezése segítség nélkül, illetve képi segítséggel. • A filmből kiemelt képek sorba rakása, megfeleltetése szövegekkel. Esetleg: képsorok értelmező átmontírozása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Shakespeare: Romeo és Júlia • West Side Story • F. Zeffirelli: Romeo és Júlia • Baz Luhrman: Romeó+Júlia • John Madden: Szerelmes Shakespeare (kiegészítő anyag) • Hartai László és Muhi Klára: Mozgóképkultúra és médiaismeret

		Tartalmak, ismeretek: Fabula, cselekmény, szüzsé, történet Hangnemek keveredése Montázs, képkivágások fajtái
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	1. Egy fabula – három szüzsé? A filmfeldolgozások „nyersanyaga”: Shakespeare Romeo és Júliája 2. Az indítások elemzése – Az alaptörténet áthelyezése 3. Szereplők az írott drámában és az adaptációkban 4. A három erkélyjelenet összevetése 5. A tragikus fordulat két adaptációban
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	3-3-2-3-2

4. FEJEZET	<i>Cím</i>	NYELVROKONSÁG
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	12 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	• A magyar nyelv rokonai; a nyelvrokonság
	<i>Poétikai fókusz</i>	
	<i>Szövegértési fókusz</i>	• Táblázatos formában kapott adatok értelmezése, ismeretterjesztő szövegek olvasása
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	• Vita, érvelés, esszé
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Adatok megismerése. (Ennél a témánál először a gyerekek számára még ismeretlen adatokból kell kiindulnia az elemzésnek. A magyarral rokon nyelvek, illetve a tanult idegen nyelv rokon nyelveiből vett adatokkal kell megismerkedniük.) • A megismert adatok feldolgozása, csoportosítása, rendszerezése. • Szabályosságok, következtetések megfogalmazása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Tartalmak, ismeretek:</p> <p>A nyelvrokonság fő kritériumai, a magyar nyelv és a tanult idegen nyelv rokonsági viszonyai.</p> <p>Nyelvrokonság, alapszókincs, szabályos jangmegfelelés.</p> <p>Finnugor nyelvek, indoeurópai nyelvek</p> <p>Nyelvi jellegzetességek, amelyekben a nyelvek eltérnek egymástól (pl. toldalékok-elöljárósók, szórend, igeidők).</p>
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Magyar és más finnugor szavak közötti rendszeres hasonlóságok 2. A tanult idegen nyelv rokonsági viszonyai 3. A nyelvrokonság kritériumai, kísérletek a magyar nyelv alternatív rokonításaira
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4-4-3

8. FEJEZET	<i>Cím</i>	HÉTKÖZNAPI ÉS MŰVÉSZI KOMMUNIKÁCIÓ
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	19 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A művészet, az irodalom funkciója •
	<i>Poétikai fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A művészi (irodalmi) kommunikáció sajátosságai
	<i>Szövegértési fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Irodalmi szövegek denotatív és a konnotatív jelentésének megkülönböztetése a szövegértésben
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A konnotatív jelentés, többletjelentés változatai óvatos megfogalmazásának gyakorlása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> • Szövegek vizsgálata hétköznapi kontextusban – áthelyezésük irodalmi kontextusba. • A címadás és a cím által sugallt értelmezési instrukciók követése • Látszólag tagolatlan szöveg bekezdésekre tagolása. A dokumentum-jelleget megteremtő nyelvi eszközök feltárása és az áldokumentum leleplezése. „Talált” szövegek gyűjtése és közös értelmezése, montázs- és kollázskészítés.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<p>Művek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arany János: Vojtina ars poétikája • François Truffaut: Fahrenheit 451 • Ismeretlen szerző: Cikk a Hölgyvilágból • József Attila: Tiszta szívvel • Örkény István: Mi mindent kell tudni • Tar Sándor: Hangulatjelentés - Még csak • Nagy László: Himnusz minden időben • Kosztolányi Dezső: Esti Kornél (Tizennyolcadik fejezet) • Shakespeare: Lear király (részlet) • Spiró György: Csirkefej (részlet) • Tóth Árpád: Jó éjszakát!

		Tartalmak, fogalmak: <ul style="list-style-type: none"> • A kommunikáció tényezői és funkciói és a kommunikációs tényezők megkettőződése az irodalmi kommunikációban • Az esztétikai konvenció és polivalencia-konvenció • A metaforikus referencia, a konnotatív jelentés előtérbe kerülése • Tabu
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	1. Egy szöveg a hétköznapiakban és versben vagy novelláskötetben – kontextus-változás, jelentésváltozás; olvasási konvenciók 2. A konnotatív jelentés; Két villamosutazás – Örkény és Kosztolányi novellája egymás tükrében 3. A valóság látzata: Tar Sándor: Még csak – a közlésfolyamat tényezőinek meg többszöröződése az irodalmi műben 4. Költő hazudj 5. A művészet szerepe, állandó és változó funkciói – Nagy László: Himnusz minden időben
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2-2+3-2-2-1

KÖVETELMÉNYEK

- Érvelés, meggyőzés, magabiztos fellépés; logikus gondolkodás, együttműködés fejlesztése.
- A művekben megjelenő szemléletmód, szerepek, csoportnormák és értékek, illetve hangnemek felismerése és azonosítása, a retorikai elemek, illetve az utalások, rájátszások azonosítása és funkciójuk értelmezése.
- A szónoki beszéd eszközeinek, szerkezetének felismerése, a meggyőzés képességének elsajátítása.
- Érvek és ellenérvek gyűjtése lírai és epikus szövegekből, illetve önállóan megadott témában. Az érvek elrendezése, önálló vélemény megfogalmazása.
- A tanuló
 - tudja, mi a jelentés és miben különbözik a jelölttől,
 - ismerje a jelentés problematikus voltát, a több jelentés lehetőségeit,
 - tudja hozzávetőlegesen, hogyan működik a konnotáció,
 - ismerje az egyszerűbb nyelvi implikatúrákat és előfeltevéseket,

- beszédhelyzetekben fedezze fel és értse meg szövegekben,
- ismerje a magyar és a tanult idegen nyelv eltéréseit és hasonlóságait
- a konnotáció és több jelentés problematikájának vonatkozásában.
- A tanuló legyen képes azonosítani és értelmezni a nyelvi megalkotottság néhány jellemzőjét epikai és drámai szövegekben (a szöveg jellemző szerveződése, magatartás- és szemléletforma, időiség, kifejezés mód, szövegforma).
- Ismerje és alkalmazza a regényértelmezés tanult közelítési szempontjait, tudjon kiválasztani néhány, az adott szöveghez adekvát szempontot.
- Választott munkáihoz tudjon grafikai szervezőt választani és használni.
- Tudjon megadott szempontok figyelembevételével önállóan értelmező esszét írni.
- Legyen képes az olvasott szövegekkel kapcsolatban kérdéseket feltenni, véleményt, udvarias kritikát formálni, érvelni, összehasonlító észrevételeket tenni.
- Törekedjen együttműködésre, gyakorolja az empátiát és a toleranciát.
- Szóbeli megnyilatkozásaiban törekedjék határozottságra, világosságra, tartalmasságra.
- A tanuló tudja, hogy a finn rokona a magyarnak és miért az (legalább 2-3 erős érv megértett elsajátítása)
- Tudjon megnevezni a finnen kívül legalább 2-3 másik finnugor nyelvet, tudja, hogy az egyes rokon nyelveket körülbelül hányan és hol beszélik
- Ismerjen meg néhány módszert arra, hogy miképp használhatjuk a szabályos hangváltások ismeretét idegen nyelvek tanulásakor
- Megfelelően előkészített adatok birtokában tudjon mondattani és alaktani párhuzamot is vonni két rokon idegen nyelv közt, és ezt is képes legyen a nyelvtanulásában alkalmazni
- Legyen fogalma arról, hogy körülbelül hány nyelv van a világon, ismerje a jelentősebb nyelvcsaládokat, tudjon példát elszigetelt nyelvekre
- Ismerjen a finnugoron kívüli fontosabb rokonítási kísérleteket és azok érvelésének hibásságát
- Legyen a tanulónak olvasói tapasztalata legalább három műről
- Tudjon állást foglalni a magas művészet és népszerű művészet kérdéseiben, ezeket legyen képes érvekkel alátámasztani, tudjon rövid kritikát és könyvismertetést írni stb.
- A tanuló legyen képes művek elolvasására, elemzésére, értelmezésére
- Az új ismeretek gyakorlása, elmélyítése, az új fogalmak megtanulása, alkalmazása
- Ismerjen fel összefüggéseket, kapcsolatokat, motívumokat különböző korok szerzőinek műveiben

- Legyen képes az olvasott szövegekkel kapcsolatban kérdéseket feltenni, véleményt, udvarias kritikát formálni, érvelni, összehasonlító észrevételeket tenni
- Törekedjen együttműködésre, gyakorolja az empátiát és a toleranciát (csoportmunkák végzése során)
- Szóbeli megnyilatkozásaiban törekedjék határozottságra, világosságra, tartalmasságra
- A tanuló tudjon megnevezni néhány sajátságot, amelyben a különböző nyelvek eltérhetnek egymástól.
- A tanuló tudjon egy ismeretlen nyelv adataiból minimális következtetéseket megfogalmazni a nyelvre nézve.
- A tanuló tudjon glosszázott nyelvi adatokkal bánni.
- A tanuló tudjon fordított szövegeket kritikusán olvasni, tudja a fordítások esetleges hibáit korrigálni.
- A tanuló tudjon a tanult idegen nyelvből – a nyelvtudásának megfelelő szinten – fordítani magyarra.
- A tanuló tudja a kétnyelvű és az egynyelvű szótárakat biztonsággal használni.
- A tanuló legyen képes a stílus mibenlétének árnyalt megfogalmazására.
- Tudjon különböző stílusárnyalatú szöveget alkotni.
- Legyen képes a stílusban megnyilatkozó értékelés felismerésére.
- Ismerje fel és legyen képes megfogalmazni a nyelvi eszközök szerepét a stílushatás létrejöttében.
- Ismerje fel az alábbi sajátos nyelvi jellegzetességeket lírai szövegekben:
 - igétlenség, infi nitívuszi szerkezet dominanciája, hiány, hosszú, összetett versmondat, késleltetés, rendszerszerű ismétlődés.
- Legyen képes ezek stílusértékének megfogalmazására.
- Legyen képes a hangszimbolika, a ritmus szerepének felismerésére, a retorikai alakzatok és szóképek azonosítására és versbeli funkciójuk értelmezésére.
- Legyen képes a nyelvi eszközökről tanultak alkalmazására ismeretlen szövegeken.
- A fejezet végére tudjon önállóan (képeségeinek megfelelő segítséggel) verset elemezni.
- A tanuló tudja megkülönböztetni az alá- és a mellérendelő viszonyok főbb jellemzőit.
- A tanuló legyen képes szerkezeteket tagmondattá és tagmondatokat névszói szerkezetté alakítani.
- Tudja, hogy az egyes szövegszerkezeti jellemzőknek milyen a stílushatásuk.
- Legyen képes az összetett mondatok szerkezetéről tanultakat alkalmazni bonyolultabb szövegek elemzésekor.
- Tudja a magyar mondat speciális pozícióit (kérdő kifejezések helye, tagadószó lehetséges helyei, mennyiségjelölős kifejezések helye).
- Tudja összevetni a magyar mondat szerkezetét a tanult idegen nyelvi mondatok megfelelő szerkezeteivel.
- Tudja alkalmazni és mozgósítani a mondat szerkezetéről szerzett tudását irodalmi művek elemzésekor.